

ENKELE APOCRIEFE BOEKEN NÁ HET NIEUWE TESTAMENT

OVER HET LEVEN VAN MARIA EN JEZUS

Door diverse auteurs

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2011

INHOUD

1. CHRONOLOGISCH OVERZICHT over de tijd van de geboorte van Jezus
door W. Westerbeke

2. Brief van een Syriër uit 72 ná Christelijke jaartelling, noemt Jezus

3. Over de geboorte van Jezus
UIT: EUSEBIUS' KERKGESCHIEDENIS
Vertaald en bewerkt door Dr. Chr. Fahner.

4. Over de geboorte en het leven van Maria
Proto-Evangelie van Jakobus

5. DE HANDELINGEN VAN PILATUS; of: Het Evangelie van Nikodémus
Vertaald en toegelicht onder eindredactie van Dr. A.F.J Klijn

6. EEN BRIEF VAN LENTULUS over Jezus

1. CHRONOLOGISCH OVERZICHT

Onderstaand chronologisch overzicht toont en weergave van het leven van Herodus en de geboorte van Jezus. De gegevens zijn ontleent aan de meest recente data die gepubliceerd zijn door diverse auteurs.

Jaar	Vóór	Chr.	
64			Burgeroorlog in Juda.
63			Pompéjus verovert Juda en belegert Jeruzalem, ruim 3 maanden, (Joséfus Joodse Oudh 14 ^e boek, 8 ^e hfd, nr. 577) Pompéjus neemt Jeruzalem in op de vastendag, in de 3 ^e maand, ([waarsch gerekend naar de Olympiade] Joséfus, Joodse Hist. 14 ^e boek 28 ^e hfd nr 625.) De grote Verzoendag, okt. Hij richt grote verwoestingen aan in stad en tempel. Johannes Hyrkánus II wordt hogepriester met goedkeuring van Pompéjus en bestuurt 14 jaar. Op 23 sept. 63 wordt de latere keizer Augustus geboren.
Hyrkanus II			
62	1		Johannes Hyrkánus II, hogepriester wordt aangesteld als vorst (leider, geen koning) Jos. Joodse Hist. 20 ^e boek, hfd 8. Staat onder invloed van Antipater, vader van Herodus, procurator van Juda, 46-43
44	19		Julius Caesar de 1 ^{ste} keizer van Rome wordt vermoordt, 15 maart 44 v. Chr. Gajus Octavianus later keizer Augustus, is erfgenaam. Burgeroorlog in Rome. Octavianus regeert nog 14 jaar samen met Antónius. (tot 1 aug. sept. 30 v. Chr.)
39	24		De Parten trekken naar Jeruzalem. Strijden tegen Fasaël en zijn broer Herodus, rond het Pinksterfeest; (Joséfus, Joodse Hist. 14 ^e boek 24 hfd nr 607). Parters nemen Johannes Hyrkánus II gevangen en maken Antígonus zijn neef en de laatste van de Makkabeeën dynastie, koning. Herodus vlucht naar Rome. (Herodus was gehuwd met Mariamne, kleindochter van Johannes Hyrkánus II.) De Romeinse Senaat verklaart Herodes tot koning van Juda in de 184 ^e Olympiade (Fl. Jos. J. Hist. 14 ^e boek 26 ^e hfd nr 612). Op de kantlijn van het boek van Egesippus over De Joodse Oorlogen, 1 ^e B h. 29/30 plaatst men 39 v. Chr.
Antígonus			
38	1,2		Herodus legert zich in de winter te Jericho; Hij verdrijft de rovers en begint de oorlog tegen Antígonus; 2 jaar wordt fel gevochten.
37	2,3		Vanaf okt. 37 tot okt. 36 een Sabbatjaar , (Joséfus, Joodse.Hist.15 ^e boek 1 ^e hf. Nr. 629).

- Dit jaar ligt vast in de reeks sabbatjaren en is derhalve een vast punt voor de Chronologie
- 36 3,4 Herodus belegert Jeruzalem, 3 jaar nadat hij te Rome tot koning verklaard was,
(Joséfus, Joodse Hist. 14e b, 27e h, nr 622)
Na 3 mnd. belegering neemt Herodus Jeruzalem in, in de 3e maand van de 185e Olympiade; op de vastendag, juist toen Pompéjus de stad **27 jaar tevoren ook innam**, (Jos. J. Hist. 28e h. nr 625). Echter, schrijft Joséfus in 20e boek, nr. 862, Joodse Hist. 107 jaar vóór de verwoesting van de tempel.
Antígonus wordt enkele maanden later onthoofd. De dynastie van de Hasmoneeën (Makkabeeën) **verloor de heerschappij na 126 jaar** geregeerd te hebben, Jos. 14e boek, 28e hfd, nr 627, zie bij jaar 162 v.Chr.

Herodus

- 35 1 Herodus regeerde 34 jaar **ná** de onthoofding van Antígonus,
J. Oorl. I b.21h.
- 31 5 In het 7^e jaar van Herodus gedurende de oorlog tussen Octavianus (later Augustus en Antígonus was er een grote aardbeving in Juda, in de lente, (Jos. Joodse Oorlog, 14^e hfd. Nr. 780.
Octavianus wint de zeeslag bij Actium, 2 sept. 31 v. Chr. en wordt later keizer van Rome 'In het 7^e jaar van Herodus', J.Hist. 15^e boek, 7^e hfd. Nr 644.
Herodus bedoelt wellicht 7 jaar nadat Herodus in Juda kwam en de oorlog begon.
- 27 9 Octavianus ontvangt de Titel: Imperator Caesar Augustus, 13/15 jan.
- 24 12 Omstreeks deze tijd herbouw van stad en tempel te Samaria.
De Tempel wordt voltooid in begin 13^e j. van Herodus, (Jos. J. Hist. 15^e b. 12^e hfd.)
- 23 13 Grote droogte en hongersnood in Juda.
- 19 17 Herodus breekt de oude tempel af in het 17^e jaar
- 18 18 In **het 18^e jaar** van zijn regering (sept. 19 – sept 20 v.C.) begint Herodus de tempel te herbouwen, (Jos. Joodse Hist. 15^e boek, 14^e hfd. 676). De bouw van het Heilige duurde 18 maanden, aan het overige werd 8 jaar besteed, 14^e hfd. Nr. 678. Na de inwijding ging men verder met uitbouw e.d.
- 10 28 De nieuwe Tempel wordt ingewijd
- 5 31 Herodus heeft grote gezinsproblemen
- 4 32 Alexander en Aristobulus, 2 zonen van Herodus krijgen de doodstraf, eind van het jaar.
- 3 33 **751 jaar vanaf de Stichting van Rome.**
Deze jaartelling wordt gebruikt door oude schrijvers in combinatie met de Christelijke jaartelling
Augustus geeft opdracht tot een verklaring van trouw aan de Keizer en aan de Koninklijke belangen in verband met zijn 25 jarig Jubileum,

jan./febr. 2 v. Chr. Hij neemt de Titel aan *Pater Patria*. Vader des Vaderlands.

4000 Farizeeën weigeren de eed van trouw aan de Keizer.

Grote beweging aan het Hof van Herodes inzake geruchten van de komende Messias. Herodus laat enkele Rabbi's en hovelingen die hij schuldig acht aan het verspreiden van geruchten omtrent de Nieuwe Koning, doden.

- 2 34 Ong. april vertrekt Antipater naar Augustus te Rome, blijft daar 7 maanden.
Antipater komt terug uit Rome. Herodes ontdekt dat hij het op zijn leven heeft gemunt, overlegt met Varus, (lefaat van Syrië) om Antipater te doden.

- 1 Herodus laat enkele priesters levend verbranden.
IN DIE NACHT WAS ER EEN VERDUISTERING VAN DE MAAN
Volgens astronomische berekening: Om 1.00 uur in de nacht van 9 op 10 januari.
Antipater wordt terechtgesteld, 23 januari.

Dood van Herodes, 28 januari. 34 j. na de dood van Antigonos en 37 j. nadat de Romeinen hem tot koning hadden aangesteld, (Jos. J. Oorl. I. b. 21^e h.)

De Christelijke jaartelling is gemaakt door Dionysius Exiguus in de 6^e eeuw. De Paus gaf hem opdracht te berekenen in welk jaar *ná de Stichting van Rome*, (in het Latijn: A.U.C.) Christus was geboren. Dionysius berekende het geboortjaar van Jezus 753 A.U.C. Het volgende jaar 1 jan. 754 A.U.C. begon Dionysius de Chr. jaartelling. Hij ging uit van het 15e regeringsjaar van Tibérius, sept.28-29, Luk 3:1 toen Johannes begon te dopen; ong. 0,5 j. later werd Jezus gedoopt. Dionysius rekende met 29 volle jaren, zoals de uitdrukking bij Lukas opgevat werd: *omtrent* 30 jaar, betekent in Zijn 30e jaar. $782 - 29 = 753$. Het begin van Tibérius' regering berekende hij vanaf 767 A.U.C. Maar Lukas rekent vanaf 765 A.U.C. (zie 12 na Chr.)

Isaac Newton heeft Exiguus al gecorrigeerd: "Exiguus berekende de geboorte van Christus 2 jaar later tegen het algemeen gevoelen van de ouden, Clemens, Ireneüs, Eusebius, Epifanius, Hiëronimus, Orosius, Cassiodorus en anderen", (Bijbelverkl. Patrick over Daniël 9.)

Nieuw wetenschappelijk onderzoek heeft bewezen dat Christus inderdaad in 751 A.U.C. geboren is, ong. aug/sept van het jaar 3 voor de Chr. jaartelling. Waarschijnlijk tussen het Joods Nieuwjaar (Dag van geklank) en Loofhuttenfeest. (Het betreft een verschil van slechts 2 jaar.) [752 A.U.C. zou nog mogelijk kunnen zijn omdat het exacte begin van de bouw van Rome onbekend is]

In de literatuur van deze eeuw (7, 8, 9, 10, 33, 35) wordt de geboorte van Christus gesteld in het jaar 5 of 6 voor de Chr. jaartelling. Als uitgangspunt stelde men het sterfjaar van Herodus, in maart 4 v. Chr., enkele weken na de Maansverduistering van 13 maart. Bovendien ging men uit van de census, d.i. een Romeinse volkstelling voor taks e.d. in 7 voor Chr. Deze census beschouwde men als "de beschrijving", Luk. 2:1.

Deze berekeningen komen niet overeen met andere historische gegevens, noch met de Schrift. Want dan zou Jezus, toen hij gedoopt werd in 27 na Chr. ongeveer 32 à 33 jaar geweest zijn en bijgevolg 36 à 37 jaar toen Hij stierf.

Voor de duidelijkheid volgt een tabel met diverse jaartellingen.

A.U.C.	Regeringsjaar		Ná Chr.
	Augustus	Vóór Chr.	
747	38	7	
748	39	6	
749	40	5	
750	41	4	
751	42	3	
752	43	2	
753	44	1	
754	45		1
755	46		2
756	47		3
764	55		11
765	56		12 Tibérius medebestuurder met Augustus
766	57		13
767	58		14 Tibérius gekroond (sept.)
768	1		15
779	12		26
780	13		27/28 Sept. 27 begint het 15 ^e j. van Tibérius met Augustus
781	14		28/29
782	15		29/30 Sept. 29 begint het 15 ^e jaar van Tibérius

Regerings-

Vóór jaar van

Chr.j. Herodus

4 32 In de dagen koning Herodus verricht Zacharia de priesterdienst in de tempel. Naar de orde van Abia gerekend, Luk 1:5 viel zijn beurt in het voorjaar, [dr. Martin, blz 77. (26)]
 Vermoedelijk was zijn beurt de 3e Joodse maand, mei/juni. Gabriël voorzegt de geboorte van Johannes, Luk 1:13. Deze data kunnen alleen achteraf berekend worden uit de geboorte van Johannes en Jezus.
 Omstreeks eind 3^e maand gaat Zacharia naar huis en Elizabet wordt zwanger en verbergt zich 5 maanden, Luk 1:24
 In de 6^e maand (van Elizabet zwangerschap) voorzegt Gabriël de geboorte van Jezus, Luk 1:26
 Maria reist naar Elizabet en blijft er 3 maanden, Luk 1:56.

MERKT OP: Vanaf de Schepping van de 1ste Adam tot de aankondiging van de geboorte van Immanuël, de 2^e Adam is 3970 jaar!

Herodus krijgt grote problemen met zijn vrouwen en kinderen. Alexander en Aristobulus 2 zonen van Herodus worden gevangen gezet. Zij worden beschuldigd dat ze het op het leven van hun vader toelaggen. Herodus onderhandelt met Saturninus (de landvoogd door Keizer Augustus aangesteld over Syrië). Saturninus erkent dat ze strafwaardig zijn, maar niet de doodstraf. Herodus zet het doodsvonnis door, eind 4 v. Chr. jaartelling. (Joséfus Joodse Hist. 16e B hfd 17)

Herodus wijst zijn zoon Antipater –die achter de schermen de dood van zijn broers bewerkt had- aan tot kroonprins. “Langzamerhand had Antipater de regering grotendeels in handen”, (Jos. J. Hist. 17e B 3e hfd nr 726)

Er komt oproer onder zijn officieren in Cesaréa. Herodus laat er 300 doden, in begin 3 v. Chr.

- 3 33 Het 3e jaar voor de Chr. jaartelling is 751 jaar A.U.C. (na de Stichting van Rome). Johannes de Doper geboren, ong. begin Joods kerkelijk jaar, mrt/apr. De verwachting van de Messias krijgt een sterke impuls door dit gebeuren, overal wordt erover gesproken en naar uitgezien, Luk 1:65,66. De Farizeeën aan het hof van Herodus spreken er over.

De geboorte van de Messias zou het einde betekenen van Herodus' koningshuis. Herodus hoort dit en zint op wraak.

Tacitus en Suetonius, (Romeinse historieschrijvers) maken er melding van dat het hele oosten verwachtte dat er in die tijd een koning zou opstaan in Judea die over de hele wereld regeren zou, zie Dr. Gill, (7).

BESCHRIJVING

“In diezelfde tijd ging er een gebod uit van keizer Augustus dat de gehele wereld beschreven zou worden. Deze eerste beschrijving geschiedde als Cyrénius over Syrië stadhouder was’, Luk 2:1-2.

Om de 14 jaar vond er een inschrijving (census) plaats in het Romeinse rijk t.g.v. de belastingen en volkstelling. Er is een inschrijving geweest in 7 voor Chr. en een in 7 na Chr. De gangbare visie is dat de uitvoering van dit bevel van keizer Augustus wel enkele jaren kon duren. In Juda zou dit bevel zijn uitgevoerd in 7, 6, of 5 v. Chr. (8,9,10,33)

Joséfus meldt niets over die beschrijving voor volkstelling of belastingen in Juda. De oude kerkvaders evenmin. Joséfus schrijft dat de belasting afgedragen werd aan Koning Herodus. Zodra Coponius procurator werd van Juda in 6/ 7 moest schatting aan de Romeinen afgedragen worden, (J. Oorl.2 B. 12 h. nr 153). Veel minder aannemelijk is het dat hiervoor ieder moest afreizen naar de plaats van zijn afkomst. Belasting over bezitting betaalde men vroeger (en nu) aan plaatselijke autoriteiten.

De verplichte beschrijving was volgens recente wetenschappers, zie o.a. Dr. E. L. Martin heel anders dan men de laatste eeuw meende.

Toen Antipater de regering al voor een groot deel in handen had werkte hij achter de schermen om zijn vader Herodes weg te krijgen. Herodus' zuster Salome, vertelde dit geheim aan Herodus, waardoor het Hof in verwarring kwam. Hierbij kwam een nieuw voorval wat voor ons onderzoek van groot belang is en wat grote gevolgen had.

Joséfus beschrijft het als volgt: [Citaat uit het Engels, de oude Nederlandse versie wijkt af op het belangrijk punt van trouw zweren aan de Keizer, (26)]

“Er was een zekere sekte onder de Joden die zichzelf beroemde over hun nauwkeurige kennis van de Wet en veel spraken over hun omgang met God die zeer in de gunst stonden bij de vrouwen aan het hof van Herodus. Deze worden Farizeeën genoemd. Dit zijn mensen die voorgaven de koning te moeten controleren, bijzonder listig en gereedstaan om aan te vallen degenen die hun niet behaagt.

Zodat, **toen het hele Joodse volk de eed aflegde om trouw te zijn aan de Keizer en aan de Koninklijke belangen** (= regering) hebben meer dan 6000 van deze mensen geweigerd te zweren. De koning legde hun een geldboete op die door de vrouw van Pheroras (broer van Herodus) voor hen werd betaald. Uit dank voor deze hulp –want er werd verondersteld dat zij door hun nauwe omgang met God de gave van profetie hadden- profeteerden zij dat God had besloten een eind te maken aan de regering van Herodus en zijn nakomelingen en dat de regering zou overgaan op haar en Pheroras en hun kinderen. Ook dit bleef niet verborgen voor Salóme die er onmiddellijk Herodus van in kennis stelde terwijl ze er aan toevoegde dat velen van zijn hovelingen door hen waren omgekocht. Herodus liet de Farizeeën die volgens hem de schuldigsten waren tegelijk met de eunuch (gesneden kamerling) Bagogas en een zekere Carus de knapste jongeman aan het hof, die de koning gebruikte voor zijn ongeoorloofde vermaken, ter dood brengen. Hij dode ook al zijn familieleden, die zich door de Farizeeën hadden laten beïnvloeden. Zij waren het die Bagogas hadden wijs gemaakt dat hij nog eens vader en weldoener van de **nieuwe koning** zou genoemd worden, welke bestemd was te komen volgens hun profetie, want **die koning zou alle dingen in zijn macht hebben** en hij zou hem (Bagogas) de kracht geven om in een huwelijk eigen kinderen te verwekken.” (J. Hist. 17e b. 3e h. nr.726).

Deze passage van Joséfus toont zo helder als de zon op de middag wat de beschrijving betekende en welke Messiaanse verwachtingen er aan het Hof leefden.

De eed van trouw die het hele Joodse volk, samen met heel de Romeinse wereld deed, vond plaats in het najaar van 3 v.Chr. Keizer Augustus had ze bevolen in verband met zijn zilveren jubileum dat 5 febr. 2 v. chr. plaats zou vinden.

Augustus zelf schrijft erover in zijn Res Gestae: ‘Terwijl ik mijn dertiende consultschap uitvoerde gaf de Senaat en de Orde der Ruiters en het hele Romeinse volk, mij de titel van Pater Patriae, (=Vader des Vaderlands).’ Martin, a.w. bl 189. (26) Het was de eerste keer dat de Keizer een zodanige opdracht gaf aan al de inwoners van het Romeinse rijk.

Er zijn bewijzen gevonden dat deze beschrijving ook plaats vond in Klein Azië, en Armenië. Orosius, een Romeins historieschrijver in de 5^e eeuw schreef: “Augustus gaf opdracht dat een volkstelling moest gehouden worden in iedere provincie, overal en dat alle mensen beschreven zouden worden.... Dit is de eerste en beroemdste publieke erkenning die de Keizer kenmerkte als DE EERSTE VAN AL DE MENSEN, en de Romeinen als heer van de wereld.... Al de inwoners van de grootste naties deden een eed....”

WIE WAS CYRÉNIUS?

De beschrijving tijdens Cyrénus’ stadhouderschap in Syrië (Luk. 2:2) heeft veel gissingen gegeven omdat Cyrénus geen stadhouder was toen Jezus geboren werd. Om dit op te lossen schrijven de geleerden schrijven o.a.: “Cyrénus is de Griekse naam van de Romein P. Sulpicius *Quirinus*. Tacitus en Strabo delen mee dat hij op zekere tijd ‘legatus caesaris pro praetore’ was, een begeleider van keizer Augustus zijn

kleinzoon naar het Oosten. Ook voerde hij strijd met de Homonadenzers in Cilicië. Hij was volgens sommigen legaat (Statenvert. stadhouder) met een speciale opdracht over de census en had zijn zetel in Antiochië.

De 4 gouverneurs over Syrië waren vanaf 7-1 voor Chr. jaartelling: Titius, 7 v.C.; Q. Varus 6-4 v. C.; S. Saterninus 4-2 v. C.; Q. Varus 2-1 v. C. voor de 2e keer; (...)

Quirinius vanaf 6/7 na Chr. Joséfus schrijft dat Quirinius door Augustus werd aangesteld (als legaat) in de tijd toen Archelaüs werd afgezet, 6/7 na Chr.

Voor Dr. Gill is het geen probleem. De Engelse bijbeltekst luidt: “Deze beschrijving werd eerst gedaan als Cyrénius van Syrië stadhouder was”. Dr. Gill citeert Thertullianus die schrijft dat S. Saterninus stadhouder was van Syrië toen Christus geboren werd. De Griekse tekst kan/behoort vertaald te worden: “Deze beschrijving geschiede eer Cyrénius stadhouder was van Syrië”. Het Griekse woord proote wordt gebruikt voor prootos/prooton, wat ook eer/eerder betekent. “Hij was eer dan ik”, Joh 1:15,30. Zie ook Mat 17:11; Joh 15:18; Joh 19:39; 1 Joh 4:19.

De beruchte BESCHRIJVING die in Juda plaats vond was in 7 na Chr. toen het volk regelrecht onder Romeins gezag stond. Deze beschrijving was in Juda de eerste voor Belasting e.d. en ging samen met revolutie en bleef lang in het geheugen van het volk. Het werd een begrip. Zo zelfs dat Gamáliël 33 jaar later in de Raad zei: “Na hem stond Judas de Galileeër op in de dagen der beschrijving en maakte veel volk afvallig achter zich”, Hand 5:37. “Deze schatting was de oorzaak van de oprichting van de partij van de Zeloten die onder leiding van Judas, waarvan gesproken wordt in Hand 5:37, een opstand verwekte door te leren dat het een misdaad was aan het heidens Rome schatting te betalen”, zie Basagne blz. 127. (11) Ruim 20 jaar later leefde dit probleem nog, waarom de Joden aan Jezus vroegen ‘of het geoorloofd was schatting te geven’? Matth. 22:15-22.

Jezus is geboren omtrent het Burgerlijk nieuwjaar. Dit begon op 11 september 3 vóór de Chr. jaartelling. Dat was de Dag des Geklanks, Lev. 23:24. Dat Jezus omtrent het Burgerlijk nieuwjaar geboren is kan berekend worden uit de tijd van zijn doop en sterven. Jezus werd gedoopt toen Hij omtrent 30 jaar was, en stierf 3,5 jaar later op Pascha.

Christus werd geboren:

* 3970 jaar na de Schepping, H. Bullinger, (Huysboeck, 14)

* 600 jaar na de Profetische droom van Nebukadnézar, dat een Steen zonder handen afgehouden werd. Zie O.T. chron.

* Toen Jeruzalem 60 jaar tevoren door Pompéjus (okt. 63) werd veroverd, M. Henri over Luk 2:1-7.

* In het 42e jaar van het Keizerrijk van Augustus, (Kanttek. nr. 2 Luk.1). Het 42e jaar liep van maart 3 tot maart 2 v. Chr.

* 4711e jaar Juliaanse tijdkring. (Beginjaar van deze tijdkring is een hypothese)

* In het 1ste jaar van de 194e Olympiade. (Begin Olympiade 776 v. Chr.)

* Ca. 751 jaar na de Stichting van Rome.

W. Perkins berekent de geboorte van Jezus in het 41^e jaar van Augustus, 4 v. Chr. j. (Het is niet onmogelijk.)

Regerings-

Vóór jaar van

Chr.j. Herodus

2 34 Ong. mei/ juni vertrekt Antipater naar keizer Augustus te Rome en blijft daar ong. zeven maanden. Na zijn vertrek sterft Pheroras, broer

van Herodus.

Herodus onderhandelt met Saturninus over de Nabatener Syllaios. Quintilius Varus wordt Legaat van Syrië, ong. sept/okt. **SABBATJAAR 2/1 vóór Chr.**

Herodus ontdekt dat Antipater een aanslag op zijn leven had beraamd. Herodus wordt ziek en herstelt weer.

Waarschijnlijk aan het eind van dit jaar komen de Wijzen (Magiërs) uit het Oosten te Jeruzalem in het paleis van Herodus, Mat 2:1 De Schriftgeleerden, priesters en heel Jeruzalem wordt erover aangedaan.

Herodus ontdekt dat hij door de Wijzen is bedrogen. Hij laat de kinderen van 2 jaar oud en daaronder doden in Bethlehem en nabij liggende plaatsen, Mat. 2:16. (zie kanttek. nr. 16.

Een Romeins, heidens schrijver Macrobios beschrijft dit gebeuren en zegt dat het kinderen waren beneden 2 jaar, dwz. *in de eerste 2 jaar* van hun leven. Macrobios voegt eraan toe dat Herodus ook zijn eigen zoon dode. Hij bedoelt wellicht Antipater. (Jezus was *in Zijn 2e jaar.*)

Jozef vlucht naar Egypte tot de dood van Herodus, Mat. 2:14

Joséfus schrijft niet over de kindermoord, maar zegt wel dat Herodus aan het eind van zijn leven woedde tegen schuldigen en onschuldigen.

Antipater komt in dec. terug uit Rome en wordt wegens moordplannen tegen zijn vader berecht. Varus leidt de berechting. Terwijl gezanten naar Augustus gaan om hem te raadplegen wordt Herodus ernstig ziek. Hij wijzigt zijn testament.

Enkele Farizeese leraars hitsen hun leerlingen op om de gouden arend – symbool van de Romeinen - boven de tempelingang er af te breken. Menende dat Herodus haast zou sterven doen ze het, op 7 Kisleu, = 5 dec.

1 v.chr. Herodus laat hen geboeid naar Jericho brengen en laat zich wegens zwakheid op een draagbed ook daarheen voeren, om verlichting te krijgen door het gunstig klimaat daar. Herodus zet Mathias een hogepriester af, laat de aanvoerder -hij heette ook Mathias- met nog een priester levend verbranden. **EN IN DIE NACHT WAS ER EEN VERDUISTERING VAN DE MAAN**". (J. Hist. 17^e B, 6^e h. nr 5)

Volgens astronomische berekeningen moet dit geweest zijn in de nacht van 10 januari om 1.00 uur, 12,5 weken voor Pascha, jaar 1 v. Chr.

Er is ook een maansverduistering geweest op 23 maart, 1 maand voor Pascha 5 v. C. en op 13 maart 4 v. C. Geen van deze maansverduisteringen kunnen kort voor Herodus dood hebben plaats gevonden want de gebeurtenissen die Joséfus beschrijft tussen de dood van Herodus en het Pascha toen Archelaüs reeds koning was, moeten minstens 2 maanden in beslag genomen hebben.

De ziekte van Herodus was een vreselijk lijden. Hij gaat naar de warme baden Callirrhoe, aan de overkant van de Jordaan. Kort daarop keert hij terug naar Jericho. Hij laat alle voornaamste Joden naar hem toe komen en laat hen gevangen nemen om hen te laten doden zodra hij stierf. Hierdoor zou er tenminste rouw zijn bij zijn overlijden. (Dit is niet uitgevoerd). (J. Hist. 17e B, 6e h. nr 5)

Herodus krijgt bericht van Augustus dat hij met zijn zoon Antipater mag doen naar zijn welgevallen. Herodus doet een poging tot zelfmoord en laat daarna Antipater doden.

Hij sterft 5 dagen later, 2 Schebat, (= 28 januari).

Joséfus geeft een uitvoerige beschrijving van Herodus' begrafenis. Zijn lichaam werd gebalsemd en begraven in Herodium. Volgens Nicolas van Damaskus vond de nationale en persoonlijke rouw plaats tussen zijn overlijden en de week van Pasen. Wetenschappers berekenen deze periode van minstens 2 maanden. (26)

Archelaüs wordt als koning erkend door de Overheid. Hij rouwt 7 dagen over zijn vader, gaat naar de tempel. Er komt oproer onder het volk, wat op Pascha erger wordt. Hij laat 3000 man doden. Een vreselijk bloedbad in Jeruzalem! (J. Hist. 17^e B, 8^e h.)

Archelaüs gaat na Pinksteren naar Rome. Augustus belooft hem een aanstelling tot koning als hij het waardig maakt, (Jos. Joodse Oorl. 2e boek hfd. 9)

Terwijl hij in Rome is sterft zijn moeder Malthace.

Vanwege de hoge belasting door Herodus opgelegd en door de slachting van 3000 Joden op het Pascha breekt in Juda, Galiléa en Iduméa opstand uit, nadat Archelaüs vertrokken was naar Rome, (J. Oorl. II B V hfd nr. 143 en hfd 6-8.)

De Messiaanse verwachting speelde hierin een rol. Na 5 vredevolle jaren in heel de Romeinse wereld was dit de eerste omvangrijke oorlog tegen Juda, de zgn. 'Oorlog van Varus'. Varus, geholpen door Gajus Caesar, (klein)zoon van Augustus sloeg de opstand neer, midden zomer, en bereikte Jeruzalem in de herfst. (6, 26)

Augustus regelt de regering over Herodus' koninkrijk. Hij stelt 4 tetrarchs (grieks: viertal; viervorst, Statenvert.) aan, eind **1 v. Chr.** (Let op: het jaar 0 bestaat niet.)

Archelaüs over Juda.

Herodus Antipas over Galiléa en Peréa

Lysánias over Abiléne

Philippus over Ituréa en Tranchonitus, Lukas 3:1,19.

Philippus stierf in het 20e j. van Tibérius, [Joséfus berekent vanaf de kroning van Tibérius, 14 na Chr. nadat hij 37 jaar geregeerd had, (J. Hist. 18B hfd. 6 nr. 779.)] Dr. Martin schrijft dat van de 30 geraadpleegde versies er 27 zijn waar de Griekse versie heeft: het 22 jaar van Tibérius. Ook Jacob Basagne schrijft in het 22e jaar van Tibérius, Vervolg op Flav. Jos. Blz 7. (11, 26)

Juda verliest zijn zelfbeschikking en komt onder Romeins gezag te staan. Hiermee werd vervuld Gen. 49:10: *De schepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Denzelve zullen de volken gehoorzaam zijn.*

Wellicht in deze tijd verhuist Jozef met Jezus en Zijn moeder naar Galiléa, Nazareth, toen Jozef hoorde dat Archelaüs koning werd, Mat. 2:19-23.

Na

Chr. Archelaüs

1 2 Archelaüs wordt door Joséfus één keer etnarch genoemd, waarschijnlijk omdat hij onder gezag van de keizer stond. Augustus verleent hem niet de koningstitel. Hij regeert 8 jaar en onbekend aantal maanden. In zijn 9e j. werd hij aangeklaagd bij Augustus, J. Oorl. 2e B 11 hfd nr.150.

7 8 Archelaüs wordt door Augustus naar Rome geroepen en naar Gallië verbannen, in het 9e jaar van zijn regering, Jos. Joodse Oorlog, 2e boek hfd. 11.
Na 10 jaar wordt Archelaüs aangeklaagd (Joséfus J. Hist. 17e B 15 hfd nr. 757.) Joséfus bedoelt waarschijnlijk in het 9e jaar na zijn aanstelling door Augustus en 10 jaar na zijn vaders dood.

Elders schrijft Joséfus dat dit gebeurde 37 jaar na de slag bij Aktum (Actum), 18e B 3h. nr 761. Dat maakt het duidelijk. 31,3 j. voor de jaart. en 6, 7 j. er na.

Juda wordt bij de provincie Syrië ingelijfd; komt onder een procurator (stadhouder), residentie houdend in Cesaréa. Omstreeks 70 jaar nadat Pompéjus Jeruzalem had ingenomen heerst Rome regelrecht over het hart van Israël, W. Keller blz. 54.

Het Sanhedrin met de Hoge priester als voorzitter behielden hun functie maar hadden geen rechterlijke bevoegdheid meer over burgerzaken van belang.

Markus Coponius door Augustus aangesteld tot procurator

Jos. J. Hist. 18B 1e h. nr. 759: “Cyrénius was door Augustus tot legaat aangesteld over Syrië en Koponius om over Juda te regeren. Maar omdat dit landschap met Syrië verenigd werd, was het **Cyrénius die de OPSCHRIJVING** liet doen en al het geld dat Archelaüs toebehoorde in beslag nam. .. Enige tijd daarna stond zekere Juda een Gaulaniter op om het volk tot een opstand aan te porren...”

Gamáliël zinspeelt op Judas, Hand. 5:37. (Theudas, waar Gamáliël over spreekt is in de boeken van Joséfus niet goed te identificeren.)

Markus Coponius

8	1	
9	2	
10	3	Jezus in de tempel te Jeruzalem, Luk. 2:41-52
11	4	
12	5	Tibérius, Romeins generaal komt terug van Germanie, eind jaar 11 of begin 12 Hij wordt aangesteld <i>consors tribuniciae potestatis</i> , latijn: delend in het tribunaal gezag Augustus stelt Tibérius aan met dezelfde autoriteit om met hem het Keizerrijk te besturen. [Velleius II, 121; Suetonius 20; Tacitus, Annales I,3. 2 jaar <i>colleagi imperii</i> , collega in de regering] Lukas berekent vanaf dit jaar de regeringsjaren van Tibérius.

Annius.Tibérius

13	1	1	Annius Rufus wordt door Tibérius aangesteld tot procurator (landvoogd) over Juda.
14	2	2	Augustus sterft op 19 augustus. Hij regeerde 57 j. 6 mnd. 2 dagen, daaronder begrepen 14 jaar die hij met Antónius geregeerd had. Tibérius zijn schoonzoon wordt tot keizer gekroond op 30 september.

Valerius. Tibérius

15	1	3.1	Tibérius stelt Valérius Gratus aan als procurator (stadhouder) over Juda.
16	2	4.2	
17	3	5.3	
18	4	6.4	Kájafas, mede door de stadhouder aangesteld tot hogepriester,
19	5	7.5	

20	6	8.6	
21	7	9.7	
22	8	10.8	
23	9	11.9	
24	10	12.10	
25	11	13.11	Valerius Gratus door de keizer naar Rome geroepen. Tibérius stelt Pontius Pilatus in zijn plaats.
			Pilatus
26	1	14.12	Pilatus heeft z'n residentie in Cesaréa. Hij stuurt in januari een garnizoen soldaten in winterkwartier naar Jeruzalem. Er volgen onlusten. Pilatus komt naar Jeruzalem en verblijft in het paleis van Herodus de Grootte. Ong. sept. begint het Burger nieuwjaar. De 69 jaar-weken eindigen. De laatste jaarweek (= 7 jaar) begint. (D. Monshouwer, <i>De voorlezing van de profeet in de synagoge te Nazaret</i> , citeert ankele auteurs dat het jaar 26-27 een Jubeljaar zou zijn indien het nog gehouden werd.)
27	2	15.13	In het 15 ^e jaar van Tibérius als Pontius Pilatus stadhouder was over Judéa geschiedde het Woord Gods tot Johannes de Doper in de woestijn, Lukas 3:1-2; Matth. 3:1 en Mark 1:1-8. DOOP VAN JESUS Het 15 ^e jaar van Tibérius loopt van sept. 26 tot sept. 27, indien men rekt vanaf zijn mederegering met Augustus, aug 12. Anderen rekenen ca. een half jaar eerder
			Merkt op: <i>Sept. 27 begint het 4001e jaar van de wereld. Een oud tijdperk van 4000 jaar is afgesloten. Christus de Tweede Adam openbaart Zich in dit jaar aan Israël.</i> <i>Sept. 27 is het 1500 volle jaren geleden dat de Uittocht plaats vond en de JEHOWAH Zijn Verbond met Israël sloot. 30 Jubeljaren van 50 jaar zijn verlopen.</i> <i>Het SABBATJAAR BEGINT sept. 27 tot sept. 28</i>
			HET NIEUWE JUBELJAAR BREEKT AAN.

2. Brief Syriër uit 72 na Christus noemt Jezus

Reform. Dagblad 9-12-2009.

UTRECHT – Het oudste niet-christelijke getuigenis over Jezus Christus is waarschijnlijk kort na het jaar 72 te dateren. Een Syriër schreef een brief aan zijn zoon waarin hij het heeft over een “wijze koning.”

De brief, die tot nu toe weinig bekendheid geniet, wordt volgend jaar uitgegeven als “Mara bar Sarapion – Letter to His Son”. Hij is opnieuw uit het Syrisch vertaald door de Amerikaan prof. dr. David Rensberger. Prof. dr. Annette Merz, hoogleraar cultuur- en literatuurgeschiedenis van het vroegste christendom aan de Universiteit Utrecht (UU), en dr. Teun Tieleman van het departement filosofie van de UU hebben de brief van uitleg voorzien.

Van morgen tot en met zaterdag heeft in Utrecht een congres plaats over de brief van Mara bar Sarapion. Prof. Merz noemt het “zeer waarschijnlijk” dat het hier gaat om het eerste niet-christelijke getuigenis over Jezus Christus en verwacht daarvan bevestiging tijdens het congres.

De brief is, aldus Merz, vrij kort na de Joodse oorlog geschreven door een Syriër die in een Romeinse gevangenis terechtgekomen is. Mara bar Sarapion vond dat hij onrechtvaardig behandeld was. Hij wist niet zeker of hij wel levend uit de cel zou komen en schreef een afscheidsbrief aan zijn zoon Sarapion.

De schrijver geeft drie voorbeelden van mensen die hetzelfde overkomen is als hem: de Grieken Socrates en Pythagoras en “de wijze koning der Joden.”

Hij stelt dat God rechtvaardig wraak nam voor deze wijzen. De inwoners van Athene stierven van honger, de bewoners van het eiland Samos werden door de zee verzwolgen en de Joden werden vermoord, uit hun rijk verdreven en moesten in de verstrooiing leven.

“Met deze laatste opmerking verwijst de schrijver naar de Joodse oorlog, die juist achter hem lag” zegt Merz. “Dat hij Jezus koning noemde, had te maken met het opschrift op het kruis, dat mogelijk algemeen bekend was.”

Hij schrijft *dat die drie mannen niet dood zijn. Socrates leeft verder in de boeken van Plato, en de “wijze koning” leeft voort door de wetten die hij gaf.*

Merz: “Ook dan kom je bij Jezus uit. Er zijn mensen die zich nog steeds aan Zijn wetten houden.”

Mara bar Sarapion schrijft niet dat Jezus uit de dood is opgestaan. De Utrechtse hoogleraar denkt dan ook niet dat de Syriër zelf christen was, maar acht het goed mogelijk dat hij van christenen gehoord had dat de Joodse oorlog een straf was voor de kruisiging.

Het is niet bekend hoe de brief bewaard is gebleven. Mogelijk hebben christenen gedacht dat de adressant de latere bisschop van Antiochië met de naam Sarapion was. Op basis van dit misverstand zou de brief in de zevende eeuw terechtgekomen zijn in een codex met filosofische en theologische geschriften.

In 1855 is de brief losstaand uitgegeven, maar hij leidde tot nu toe een vergeten bestaan.

3. EUSEBIUS' KERKGESCHIEDENIS

Vertaald en bewerkt door Dr. Chr. Fahner.

Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer, 2000.

1.5 De tijd waarin onze Heiland bij de mensen geopenbaard werd

1. Welnu, in het voorgaande heb ik de kerkgeschiedenis die ik wil gaan schrijven ingeleid. Dat was nodig. Nu begin ik dan met het eigenlijke verhaal, dat betrekking heeft op het verschijnen van onze Heiland als mens. Ik roep God, de Vader van het Woord, en Jezus Christus zelf, die als onze Heiland en Heere geopenbaard is en het hemelse Woord van God is, aan om mij te helpen en mee te werken, zodat ik de waarheid eerlijk zal uiteenzetten.

2. Onze Heere en Heiland werd volgens de voorzegging van de profetieën in Bethlehem in Judea geboren in het 42e jaar de regering van Augustus. Het was toen 28 jaar geleden dat Egypte werd onderworpen en Antonius en Cleopatra omkwamen. Hun dood betekende

het einde van het koningshuis van de Ptolemaeën. In dat zelfde jaar werd de eerste belastinginschrijving uitgevoerd; Quirinius was toen de bestuurder van Syrië.

3. Deze belasting-inschrijving tijdens Quirinius wordt vermeld door Flavius Joséfus, die bij de Hebreëen een zeer befaamd historicus was. Hij vertelt tevens een verhaal over de partij van de Galileeërs, die omstreeks dezelfde tijd opkwam. Ook onze Lukas vermeldt die beweging in zijn boek Handelingen (Hand. 5.37): *Na hem stond op Judas de Galileeër, in de dagen der beschrijving, en maakte veel volks afvallig achter zich; en deze is ook vergaan en allen die hem gehoor gaven, zijn verstrooid geworden.*

4. In het 18e boek van zijn geschrift Joodse Oudheden heeft Joséfus het daar ook over en zegt vervolgens (Oudh. 18, 1; 759): *Cyrenius, Romeins Raadsheer, en man van grote verdienste, die langs al de trappen van eer tot de burgemeesterlijke waardigheid was gestegen, was door Augustus tot Landvoogd van Syrië aangesteld, met bevel om een overslag van al de middelen der ingezetenen te maken.*

5. Kort daarop schrijft Joséfus (Oudh. 18, 1;759): *Enige tijd daarna waagde zekere Judas, een Gaulaniter [Galileeër], uit de stad Gamala, het om, bijgestaan door een Farizeeër geheten Sadok, het volk tot een opstand aan te porren, zeggende dat zulk een opschrijving een klaar bewijs was, dat men hen tot slavernij zocht te brengen.*

6. Over dezelfde man schrijft Joséfus ook in het tweede boek van zijn Geschiedenis van de Joodse oorlog (Oorl. 2, 12, 153): *Gedurende zijn (= Augustus') regering bracht zekere Galileeër genaamd Judas, de Joden tot een afval, en hield hen voor, dat zij met schatting aan de Romeinen te betalen de mensen Gode gelijk stelden, naardien zij hen daardoor zo wel voor Meesters erkenden als hem.*

1.6 Herodes als eerste vreemdeling op de troon

1. In die tijd was Herodes koning; hij was de eerste vreemdeling die over het Joodse volk regeerde. Zo werd de profetie vervuld die Mozes had opgeschreven (Gen. 49.10): *De scepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, (Grieks: 'voor wie het bewaard is') en Denzelve zullen de volken gehoorzaam zijn.* Van deze zelfde Persoon is ook gezegd, dat Hij door de volken verwacht werd.

2. Zolang de Joden de mogelijkheid hadden om onder hun eigen inheemse heersers te

leven, was die voorzegging nog niet uitgekomen; van Mozes' tijd tot de regering van Augustus hadden zij hun eigen leiders.

Tijdens Augustus' bewind echter kreeg Herodes als eerste vreemdeling uit handen van de Romeinen de regering over de Joden toebedeeld. Volgens Joséfus was Herodes van vaders zijde een Idumeeër, van moeders kant een Arabier. Maar Africanus, toch niet de eerste de beste, schrijft: "Herodes was de zoon van Antipater, zoals nauwkeurige schrijvers meedelen. Antipater was weer de zoon van ene Herodes uit Askalon, als tempeldienaar verbonden aan de Apollo-tempel in die stad.

3. Antipater werd als jongen ontvoerd door een stel boeven uit Idumea; zijn vader, een arme man, kon zijn losgeld niet betalen; daardoor bleef Antipater bij de Idumeeërs en leerde tijdens zijn opvoeding hun gewoonten. Later raakte Antipater bevriend met Hyrcanus, de hogepriester van de Joden. Antipater nu was de vader van de Herodes, die ten tijde van onze Heiland heerste."

4. Omdat de regering over de Joden nu in handen van dat personage gekomen was, moest volgens de profetie Degene Die de volken verwachtten spoedig komen; Zijn verschijnen stond a.h.w. voor de deur; want met Herodes was de regelmatige opvolging door eigen inheemse regeerders en vorsten ten einde gekomen.

5. Al sinds Mozes bestond die opvolging. Mozes werd opgevolgd door Jozua. Deze op zijn beurt werd opgevolgd in de regering door bestuurders die de Richteren heetten. Daarna kwamen de koningen, van wie Saul en David de eersten waren. Aan het eind van de koningentijd werden de Joden gevangen genomen en naar Babylon gedeporteerd.

6. Terug uit de Babylonische ballingschap bleven de Joden hun aristocratische regeringsvorm behouden. Eigenlijk was het een oligarchie; want de hogepriesters beheerden de staatszaken. Dat duurde totdat Pompejus, de Romeinse generaal, Jeruzalem met wapengeweld belegerde en innam.¹ Hij liet de heilige plaatsen verontreinigen en trok het tempelheiligdom binnen. Op dat ogenblik was Aristobulus volgens de voorvaderlijke opvolging koning en hogepriester van de Joden; hij werd met zijn kinderen geboeid naar Rome gebracht; het hogepriesterschap droeg hij over aan zijn broer Hyrcanus. Vanaf die tijd was het hele Joodse volk schatplichtig aan de Romeinen.

7. Hyrcanus was de laatste hogepriester in de lijn van de regelmatige opvolging. Hij werd al gauw door de Parthen gevangen genomen. Toen was het, zoals ik al zei, dat de vreemdeling Herodes erin slaagde om de heerschappij over de Joden van de Romeinse senaat en keizer Augustus in handen te krijgen.

8. Nu de komst van Christus zo dichtbij was, ging de verwachting van het heil voor de volken vervuld worden; en, zoals de profeten hadden voorspeld, de roeping van de heidenen volgde daarop. Vanaf deze tijd waren er dus geen vorsten en heersers meer uit Juda, ik bedoel, uit het Joodse volk. Lang was het priesterschap van generatie op generatie overgeleverd via de lijn van een zo nauw mogelijke verwantschap. Nu er geen Joodse heersers meer waren kreeg ook het priesterschap deel aan de verwarring.

9. In Joséfus heb je daarvan een betrouwbaar getuige; zodra Herodes door de Romeinen tot koning was aangesteld, heeft hij aldus Joséfus, geen hogepriesters uit het oude geslacht meer benoemd, maar bepaalde onbekende figuren die eer waardig gekeurd. Herodes' zoon Archelaüs volgde met betrekking tot het benoemen van priesters dezelfde koers als zijn vader. Ook deden de Romeinen dat, toen ze later de regering over de Joden overnamen.

10. Joséfus maakt ook duidelijk dat Herodes als eerste de heilige ambtskleding van de

---

¹ 63 jaar voor de Chr. jaartelling

hogepriester opborg en met zijn zegel verzegelde, zodat de hogepriesters er geen gebruik meer van konden maken. Later deden zijn opvolger Archelaüs en ook de Romeinen hetzelfde.

11. Wat ik nu gezegd heb is voldoende om te laten zien dat ook andere profetieën vervuld werden toen onze Heiland Jezus Christus verscheen. In het boek Daniël immers wordt met een aantal weken de periode tot de heerschappij van Christus aangegeven; het Woord profeteert, dat zodra die tijd afgelopen zou zijn, de zalving van priesters etc. onder de Joden geheel en al beëindigd zou worden. In een ander boek, Evangelische bewijsvoering, heb ik deze kwestie al behandeld en duidelijk gemaakt dat dit met zekerheid is uitgekomen in de tijd waarin onze Heiland Jezus Christus geboren werd. Wat ik nu geschreven heb is wel noodzakelijk om de waarheid met betrekking tot die tijden aan te tonen.

1.7 Over het verschil tussen de evangeliën met betrekking tot het geslachtsregister van Christus

1. De evangeliëschrijvers Mattheus en Lukas hebben ons het geslachtsregister van Christus verschillend overgeleverd; velen denken daarom, dat ze elkaar tegenspreken; en vele gelovigen hebben op hun beurt geprobeerd die zaak uit te pluizen, hoewel ze de waarheid niet kenden. En kom, laat ik dus ook het verhaal over deze kwestie doorgeven dat Africanus in een brief aan Aristides verteld heeft; even tevoren heb ik al van Africanus melding gemaakt; en de bedoelde brief gaat over de overeenstemming tussen de geslachtsregisters in de evangeliën. Africanus verwerpt de ideeën van de anderen als geforceerd en bedrieglijk; het verhaal dat hij zelf accepteert geeft hij in de volgende woorden weer:

2. “De namen van de geslachten werden onder Israël geteld naar de natuurlijke of wettelijke afkomst; natuurlijk als het kind een wettige opvolger was, en naar de wet, wanneer iemand anders een kind kreeg op naam van een kinderloos gestorven broer; want hoop op de opstanding is nooit zo expliciet gegeven, en daarom bootsten ze de nog te komen opstanding na in een soort sterfelijke herrijzenis, dan zou de naam van de overledene tenminste blijven bestaan.

3. Sommigen werden dus in het geslachtsregister opgenomen als natuurlijke opvolger van hun vader, maar anderen werden door iemand verwekt, terwijl ze niet onder de naam van hun verwekker maar onder een andere naam ingeschreven werden; van beiden werd de herinnering bewaard, zowel van de natuurlijke zonen als van de zogenaamde zonen.

4. Daarom is geen van beide evangeliën leugenachtig; want ze rekenen zowel de natuurlijke als de wettelijke opvolging mee; en zo zijn de geslachten met elkaar in de war geraakt. Dat geldt zowel voor het geslacht van Salomo als voor dat van Nathan: kinderlozen verrezen als het ware door de naar hen genoemde kinderen, er waren tweede huwelijken, anderen werden door eigen kinderen opgevolgd. Met recht kan men zo op de gedachte komen, dat dezelfde personen, op verschillende plaatsen in de geslachtslijst, van andere voorouders afstammen, de ene keer van zogenaamde vaders, de andere keer van werkelijke vaders. De gegevens van beide evangeliën zijn dus echt waar; want ze komen beide precies op Jozef uit, zij het wel op een beetje ingewikkelde manier.

5. Om duidelijk te maken wat ik zei, zal ik nu het wederzijds in elkaar raken van de geslachten uitleggen. Als je van David via Salomo de geslachten nagaat, vind je als derde van onderen de naam Matthan; deze verwekte Jakob, de vader van Jozef. Maar bij Lukas vind je uitgaande van Davids zoon Nathan als derde van onderen de naam Melchi; want Jozef was de zoon van Heli, die weer van Melchi af-

stamde.²

6. Het gaat ons om Jozef, en we moeten laten zien, hoe elk van de twee - Jakob uit Salomo's geslacht, en Heli uit Nathans geslacht - beide als vader van Jozef genoemd kunnen worden. Eerst echter, moet ik laten zien dat Jakob en Heli broers waren; maar nog daarvoor hoe hun vaders, Matthan en Melchi, hoewel van verschillende geslachten, op hun beurt toch beiden opa van Jozef schijnen te zijn.

7. Zowel Matthan als Melchi huwden, na elkaar, dezelfde vrouw; en ze kregen kinderen, die eigenlijk broers waren, omdat ze dezelfde moeder hadden; de wet verbiedt immers niet, dat een vrouw die alleen is komen te staan, hetzij verlaten door haar man, hetzij na de dood van haar man, met een ander mag trouwen.

8. De vrouw om wie het hier, gaat heette volgens de traditie Estha. Eerst krijgt Matthan, die zijn geslachtslijn van Salomo afleidde, bij haar een kind, Jakob; na het sterven van Matthan nam Melchi, die zijn geslachtslijn op Nathan terugvoerde, de weduwe Estha tot vrouw; hij was wel van dezelfde stam, maar van een ander geslacht, zoals ik al zei; Melchi nu had Heli als zoon.

9. We vinden dus, dat Jakob en Heli wel van twee verschillende geslachten waren, en toch broers, uit één moeder geboren. Van die twee stierf Heli kinderloos; Jakob nam de weduwe tot vrouw en kreeg bij haar als derde kind Jozef dat klopt met het woord, dat zegt: En Jakob gewon Jozef (Mat. 1:16). Maar volgens de wet was Jozef de zoon van Heli; en het was voor Heli, dat Jakob, die zijn broer was, nageslacht had gekregen.

10. Daarom kun je de geslachtslijst van Jozef niet ongeldig verklaren. Want de evangelist Mattheus zegt in zijn weergave: 'En Jakob gewon Jozef. Maar Lukas zegt het omgekeerd, in de woorden: 'zijnde (alzo men meende) de zoon van Jozef, de [zoon] van Heli, de [zoon] van Melchi' (Luk. 3: 23-24); let op de woorden 'alzo men meende'; de afstamming volgens de wet had hij niet duidelijker kunnen zeggen. En wat het 'hij gewon' betreft met betrekking tot het krijgen van kinderen, dat heeft Lukas in het geheel niet genoemd; want in zijn weergave heeft hij de lijn gevolgd tot 'Adam, de [zoon] van God' (Luk. 3:38).

En dat is toch geen onbewijsbare of geïmproviseerde stelling.

11. Er is nog iets. De natuurlijke verwanten van de Heiland hebben de volgende zaken overgeleverd, misschien om zich daarop te beroemen, of gewoon om het te vertellen, maar in ieder geval wel naar waarheid. Ze zeggen, dat Idumese boeven een keer naar de Palestijnse stad Askalon kwamen, een inval deden in een tempel van Apollo die bij de muren was gebouwd, en met de rest van hun buit ook Antipater, kind van een tempeldienaar, die Herodes heette, gevangen wegvoerden. Omdat die tempelpriester geen losprijs voor zijn zoon kon betalen, werd Antipater volgens de gewoonten van de Idumeeërs opgevoed en raakte later bevriend met Hyrcanus, de hogepriester van Judea.

12. Antipater werd door Hyrcanus als afgezant naar Pompejus gestuurd en slaagde erin om de vrije heerschappij over een gebied, dat diens broer Aristobulus had afgepikt, weer terug te krijgen. Zelf had hij het geluk om bestuurder van Palestina te worden. Maar men heeft Antipater uit jaloezie over zijn voorspoed op listige manier vermoord; hij werd opgevolgd door zijn zoon Herodes, die later door Antonius en Augustus via een senaatsbesluit als koning van de Joden werd aangesteld. Van deze Herodes waren de andere Herodes en de andere viervorsten weer zonen. Deze dingen zijn ook in de bekend in de geschiedschrijving van de

---

² Hoewel Lukas nog twee namen noemt tussen Heli en Melchi, Luk. 3:24!

Grieken.

13. Tot nu toe waren de geslachten van de Hebreëen en van de mensen, die hun afkomst tot proselieten terugleidden, allemaal opgeschreven in de archieven; daarbij hoorden dus ook de nakomelingen van Achior de Ammoniet, Ruth de Moabitische en die gelijk met hen als gemengd gehuwden uit Egypte waren gekomen. Maar Herodes had niets met de Israëlitische geslachten van doen en ergerde zich aan de herinnering van zijn eigen lage komaf zodoende liet hij hun geslachtsregisters verbranden en dacht daardoor te kunnen bogen op een hoogstaande afkomst; want iemand anders kon nu nog uit het openbare archief zijn geslacht terugvoeren op de aartsvaders, de proselieten of de vreemdelingen, die met hen door geboorte vermengd waren.

14. Maar er waren een paar, die zelf voor eigen familiedocumenten gezorgd hadden; dat kon door zich namen te herinneren of zich op een andere manier afschriften te verschaffen. Zo konden ze indruk maken met de herinnering aan hun hoge afkomst. Onder hen waren ook de mensen over wie ik eerder schreef door hun verbinding met het geslacht van de Heiland werden ze Desposuners (Mensen van de Meester) genoemd. Ze kwamen uit de Joodse dorpen Nazara en Kochaba en hadden zich over de rest van het land verspreid; ze hadden voor zover mogelijk hun geslachtsregister overgeschreven uit het boek De Woorden van de Dagen (Kronieken).

15. Of de gegeven uitleg nu waar is, of dat er een andere zou zijn, niemand kan een betere verklaring bedenken; elk verstandig mens zal het daarmee eens zijn, ik ook. En hoewel er verder geen getuigenis van is, moet deze ook maar voor ons gelden; er is geen betere of meer waarheidsgetrouwe aan te geven. Trouwens, het evangelie spreekt altijd de waarheid.”

16. Aan het einde van diezelfde brief schrijft Africanus ook nog: “Matthan, de afstammeling van Salomo, verwekte Jakob; na Nathans dood kreeg Melchi, die van Nathan afstamt, bij dezelfde vrouw ook een zoon: Heli. Heli en Jakob waren dus broers, geboren uit dezelfde moeder. Toen Heli kinderloos gestorven was, kreeg Jakob een nakomeling door Jozef te verwekken; dat was weliswaar zijn natuurlijke zoon, naar volgens de wet was hij een zoon van Heli: Jozef was dus een zoon van allebei.”

17. Tot zover Africanus. Nu het geslachtsregister van Jozef duidelijk is, weten we zeker dat behalve hij ook Maria uit dezelfde stam afkomstig was. Want volgens de wet van Mozes was het niet toegestaan om met iemand uit een andere stam te huwen. De wet had bevolen, dat je moest trouwen met iemand uit je eigen stam en vaderlijnige groep; ander zou het erfdeel van een geslacht kunnen overgaan van de ene stam op een andere.

Dat lijkt mij voldoende.

1.8 Herodes' wreedheid tegen de kinderen en zijn dood

1. Christus werd geboren in Bethlehem in Judea zoals in de profetieën was voorzien, op de gezette tijd. Toen Herodes dit vernam was hij niet zo'n klein beetje geschrokken.

Hij liet onderzoeken waar de koning der Joden geboren moest worden, toen de Magiërs uit het oosten hem daarover bevroegen. Want deze wijze Magiërs hadden Zijn ster gezien en waren daardoor aan een lange reis begonnen: ze begeerden vurig het kind als God te aanbidden. Herodes was geschokt, omdat hij dacht dat zijn eigen koningschap gevaar liep. Hij ondervroeg de wetgeleerden van het volk waar ze verwachtten dat Christus geboren zou worden. Ze verzekerden hem dat dit volgens de

profetie van Micha in Bethlehem zou zijn. Herodes rekende precies de tijd uit die hij van de Magiërs gehoord had en gaf toen bevel dat alle jongetjes van twee jaar en daaronder gedood moesten worden; dat gold voor Bethlehem en de buurt eromheen. Hij dacht, en dat leek waarschijnlijk genoeg, dat hij in ieder geval Jezus met diens leeftijdsgenoten zou laten omkomen.

2. Maar het kind ontkwam. Zijn ouders werden door de verschijning van een engel ingelicht over wat er ging gebeuren. Daarom namen ze Hem mee naar Egypte.

Deze gebeurtenissen worden ook in de heilige Evangelietekst vermeld.

3. Het is de moeite waard om te zien welke beloning Herodes incasseerde voor zijn misdadige vermetelheid tegen Christus en de andere kinderen.

Direct daarna werd hij aan het goddelijk gericht onderworpen. En wat hij nog tijdens zijn leven meemaakte, was het voorspel van de straf die hem na zijn dood wachtte.

4. Ik heb er geen behoefte aan om te vertellen hoe Herodes de gelukkigste momenten uit zijn regeerperiode ontluisterde door de rampspoed in zijn familie, de moord op zijn vrouw en kinderen, en anderen van zijn verwanten, die met hem door nauwe en tedere banden verbonden waren. Dit hele gebeuren, dat elk treurspel in de schaduw stelt, is uitvoerig door Joséfus in diens geschiedenis meegedeeld.

5. Maar het is gepast om te vermelden hoe Herodes, direct na de aanslag op onze Heiland en de andere zuigelingen door een van God beschikte gesel geteisterd werd en tot zijn dood toe gekastijd. Je kunt dat het beste vernemen uit de woorden van de schrijver Joséfus. In het 17de boek van zijn Joodse Oudheden schrijft Joséfus over Herodes' trieste levenseinde als volgt (Oudh. 17, 739 pag. 417): "Ondertussen nam Herodes' kwaal van tijd tot tijd toe, dewijl God hem over zijn godloosheid wilde straffen.

6. Een langzame hitte, die van buiten niet te bespeuren was, brandde en verteerde hem van binnen; hij had zulk een gruwelijke honger dat niets genoeg was om hem te verzadigen; zijn gedarmte was vol van zweren; een overfelle buikpijn deed hem schrikkelijke smarten uitstaan; zijn voeten waren gezwollen en loodkleurig, en zijn liezen desgelijks;

7. Zijn mannelijke delen waren zo bedorven, dat er wormen uitkropen; en zijn zenuwen waren opgekrompen; en zijn adem was zo lelijk, dat men het dicht bij hem niet kon verdragen.

8. Allen die met een godvruchtig gemoed de staat van deze rampzalige Vorst aanmerkten, oordeelden dat het een blijkbare bezoeking van God was, om hem over zijn wreedheid en godloosheden te straffen." Zo vertelt Joséfus in zijn voornoemde boek.

9. In het tweede boek van zijn Historiën schrijft hij ook over dergelijke zaken (Oorl. 1, 21,132-133, pag. 557-558): "Hierop verspreidde zijn kwaal zich over zijn ganse lichaam, zodat er nauwelijks een deel was waarin hij geen overfelle en vinnige pijnen leed; hij had een zeer zware koorts, was met onlijdelijke jeukte gekweld, en werd door een zeer hevige darmpijn aangetast. Zijn voeten waren gezwollen en loodkleurig, zijn buik stond gespannen, zijn zenuwen waren opgekrompen, zijn mannelijk lid verrotte, en werd van gewormte doorkropen, en hij kon niet dan zeer bezwaarlijk zijn adem halen. Die hem in deze staat zagen, en de oordelen Gods nadachten, geloofden dat het een straf over zijn wreedheid tegen Judas en Matthias was.

10. Maar hoewel hij van zo vele kwalen steeds weer aangegrepen werd, echter was hij nog begerig om langer te leven, en hoopte dat hij er van genezen zou worden. Hierom gebruikte hij allerlei middelen, en deed zich over de Jordaan voeren, om de hete

wateren van Kallirhoë, die in de Asphalt-zee³ uitlopen, en niet alleen heilzaam, maar ook lieflijk om te drinken zijn, te gebruiken.

11. De Geneesmeesters vonden ook goed hem in een bad van warme olie te zetten, maar dat verzwakte hem zo geweldig, dat het hem zijn kennis benam, zodat men meende dat hij stierf; doch door het geschreeuw dergenen die er tegenwoordig waren, weer bekomen zijnde, en ziende dat alle hoop van genezing verloren was, deed hij aan het krijgsvolk vijftig drachmen voor ieder man, en insgelijks veel geld aan de Bevelhebber en zijn vrienden geven, en keerde toen weder naar Jericho.

12. Zijnde toen nabij het einde zijns levens gekomen, werd hij door die zwarte gal, welke zijn ingewand verteerde, zo tot toont ontstoken, dat hij een gruwelijk besluit nam. Hij deed uit alle plaatsen van Judea de voornaamste lieden ontbieden, en in de renbaan sluiten,

13. en zei toen tot zijn zuster Salome en haar man Alexander: Ik weet dat de Joden zich zeer over mijn dood verheugen zullen, maar indien gij mijn begeerte wilt nakomen, dan zullen zij er tranen om storten, en mijn uitvaart zal zeer vermaard zijn. Hetgeen ik derhalve van ulieden begeer, is dat gij, zodra ik de geest zal gegeven hebben, allen die ik in het renpark heb doen insluiten, door mijn soldaten laat omringen en doden, zodat alle huizen in Judea oorzaak tot rouwklachten mogen hebben.”

14. Kort daarna zegt Joséfus (Oorl. 1, 21, 134b, pag. 558): “Maar zijn pijnen nevens een zware hoest overvielen hem daarna weer met zulk een geweld, dat hij die niet kunnende uitstaan, voornam zich door de dood daarvan te verlossen. Naardien hij gewoon was zelf te snijden hetgeen hij at, eiste hij een appel met een mes, en rondom kijkende of er ook iemand was die zijn opzet zou kunnen verhinderen, lichtte hij zijn hand op om het uit te voeren.

15. Dezelfde Joséfus voegt daarbij ‘dat hij voor zijn levenseinde nog één van zijn zonen liet doden. Dat was de derde die in zijn opdracht werd vermoord. Onmiddellijk daarna blies hij onder hevige pijnen zijn laatste adem uit.’

16. Zo was dus het einde van Herodes. Hij onderging daarmee de rechtvaardige straf voor zijn misdaden, in het bijzonder voor de moord op de kinderen rond Bethlehem, die hij beraamde om onze Heiland uit de weg te ruimen.

Hierna verscheen er een engel aan Jozef in een droom. Die was toen nog in Egypte. De engel beval hem met het kind en zijn moeder terug te keren naar Judea; want degenen die het kind het leven wilden benemen waren zelf dood. De evangelist voegt daaraan toe (Mat. 2.22): *Maar als hij hoorde dat Archelaüs in Judea koning was in de plaats van zijn vader Herodes, vreesde hij daarheen te gaan; maar door goddelijke openbaring vermaand in de droom, is hij vertrokken in de delen van Galiléa.*

1.9 De periode van Pilatus

1. De historicus Joséfus vertelt ook over de aanstelling en de regering van Archelaüs na Herodes' dood. Hij geeft weer hoe Archelaüs het koningschap over de Joden verkreeg, volgens het testament van zijn vader Herodes, dat bekrachtigd werd door keizer Augustus. Na tien jaar raakte Archelaüs het koningschap kwijt; zijn broers Filippus en Herodes de Jongere verklaarden toen, samen met Lysanias, hun vier-vorstendommen te gaan regeren.

2. Joséfus schrijft in het 18de boek van zijn Oudheden, dat omstreeks het 12de jaar van Tiberius' regering Pontius Pilatus over Judea werd aangesteld; Tiberius was Augustus opgevolgd nadat die 57 jaar geregeerd had; bijna tot Tiberius' dood bleef

---

³ Dode Zee

Pilatus in Judea, een periode van tien jaar dus.

3. Hiermee is dan het bedrog gelogenstraft van die mensen, die nog onlangs dwaze dingen over de herinnering aan onze Heiland verteld hebben. De periodisering die ze aanbrengen laat zien dat hun bedenksels onjuist zijn.

4. Want de dingen die ze durfden zeggen over het heilzame lijden van Christus zouden gebeurd moeten zijn tijdens het vierde consulaat van Tiberius, in het 7e jaar van diens regering[. Dat klopt dus niet; want als we Joséfus mogen geloven, was Pilatus op dat moment nog niet aangesteld over Judea.

Joséfus zegt in zijn aangehaald werk duidelijk dat Pilatus door Tiberius in het twaalfde jaar van diens regering werd benoemd tot procurator van Judea.

1.10 De hogepriesters van de Joden ten tijde van de verkondiging van Christus' boodschap

1. Onze Heiland en Heere Jezus, de Christus Gods, was in zijn dertigste jaar (Luk. 3.23), toen hij bij Johannes ten doop kwam en daarna een begin maakte met de verkondiging van het evangelie. Het was toen ongeveer het 15de regeringsjaar van Tiberius, volgens de evangelist. Pilatus was in het vierde jaar van zijn periode als procurator van Judea; en Herodes, Lysanias en Filippus regeerden als viervorsten over de rest van Judea.

2. De heilige Geschriften laten weten dat de tijd van Jezus' openbare bediening en onderwijs helemaal viel binnen de perioden van de hogepriesters Annas en Kájafas en dus binnen bijna vier jaar eindigde. Want zolang was de periode van het hogepriesterschap van Annas tot en met Kájafas in totaal.

3. De regels van de wet waren immers toentertijd al terzijde gesteld. Dus kwam het niet meer voor dat hogepriesters voor het leven benoemd werden en elkaar erfelijk opvolgden. Door de Romeinse stadhouders werden steeds weer andere personen voor slechts een jaar tot hogepriester benoemd.

4. Joséfus vertelt dat van Annas tot Kajafas vier hogepriesters achtereenvolgens elkaar opvolgden; in zijn boek Oudheden schrijft hij (Oudh. 18, 9, 766 pag. 430):

“Valerius Gratus ... ontnam Ananus [Annas] het Hogepriesterschap, en gaf het aan Ismaël, Fabus' zoon, die kort daarna afgezet werd om plaats te maken voor Eleazar, Ananus' [Annas'] zoon.

5. Maar een jaar daarna benam men het hem ook, en gaf het aan Simon, Kamithus' zoon, die het niet boven een jaar bediende, en het aan Joséfus, toegenaamd Kaïfas [Kájafas], overgeven moest.”

6. De tijd waarin onze Heiland onderwijs gaf heeft dus kennelijk nog geen vier jaar geduurd. Want van Annas tot de benoeming van Kájafas waren er vier hogepriesters, van wie elk een jaar het ambt bekleedde. In het Evangelie-geschrift wordt verhaald dat Kájafas hogepriester was in het jaar waarin het lijden van onze Heiland ten einde liep. Dat klopt met de dingen die we zojuist gezien hebben en met de duur van Christus' onderwijs.

7. Niet lang na het begin van zijn openbare verkondiging riep onze Heiland en Heere Jezus Christus de twaalf apostelen; om hun taak te onderscheiden van de rest van zijn volgelingen, noemde Hij hen apostelen als teken van hun bijzondere voorrecht. *Hij stelde ook nog andere zeventig, en zond hen heen voor Zijn aangezicht, twee en twee, in iedere stad en plaats, waar Hij komen zou* (Luk. 10.1).

1.11 De getuigenissen over Johannes de Doper en Christus

1. Niet lang na deze tijd werd Johannes de Doper door Herodes de Jongere onthoofd. Het heilige Geschrift van de evangeliën vermeldt die gebeurtenis. Ook Joséfus

bevestigt dat en vermeldt Herodias met name. Volgens Joséfus scheidde Herodes eerst van zijn wettige echtgenote; zij was een dochter van Aretas, de koning van Petraea. Daarna huwde hij met Herodias, die de vrouw van zijn broer was. Op aandringen van Herodias liet Herodes Johannes doden. Maar omdat hij Herodias had afgenomen van haar nog levende echtgenoot, raakte Herodes verwickeld in een oorlog met Aretas, die vond dat zijn dochter was onteerd.

2. In die oorlog kwam het tot een treffen, waarin Herodes' leger volledig werd vernietigd. Dat alles overkwam hem vanwege zijn misdadig optreden tegen Johannes.

3. Deze dingen worden allemaal verteld door Joséfus, die daarmee de verhalen in de evangeliën bevestigt en ook getuigt dat Johannes de Doper een zeer rechtvaardig man was. Joséfus verhaalt verder, dat Herodes vanwege de kwestie Herodias zijn koninkrijk kwijtraakte en met haar verbannen werd naar Vienne, een stad in Gallië; dat was zijn straf.

4. In zijn 18de boek van zijn Oudheden brengt Joséfus deze dingen onder de aandacht en schrijft als volgt over Johannes (Oudh. 18, 7, 781, pag. 435):

“Veel Joden geloofden dat dit verslaan van Herodes' leger een straf van God was ter oorzaak van Johannes toegenamd de Doper,

5. [die door Herodes ter dood gebracht is], een zeer godvruchtig man, die de Joden vermaande de deugd te omhelzen, gerechtigheid te oefenen, en de doop te ontvangen, nadat zij zich aangenaam bij God zouden gemaakt hebben door hun afstand van zonden, voegende alzo een rein hart bij een gezuiverd lichaam.

6. En dewijl een grote menigte van volk hem naliep om zijn lering te horen, vreesde Herodes dat door het groot vermogen hetwelk hij op die mensen had, een oproer mocht komen te ontstaan, doordien zij gereed waren om alles te ondernemen wat hij hen beval; hierom achtte hij dat hij dit kwaad in tijds moest voorkomen, opdat hij het zich naderhand niet zou hoeven te beklagen dat hij er te lang mee gewacht had. Hij deed hem derhalve gevangen nemen, en naar het slot Machera, hiervoor gemeld, voeren, en aldaar ombrengen.”

7. Na deze dingen over Johannes verteld te hebben, maakt Joséfus ook melding van onze Heiland met de volgende woorden (Oudh. 18, 4, 772, pag. 432):

“Te dien tijd was er zekere Jezus, een wijs mens, indien men hem anders een mens noemen mag; want zijn werken waren wonderbaar. Hij onderwees degenen die gaarne van de waarheid onderricht wilden zijn; en hij werd nagevolgd niet alleen van vele Joden, maar ook van vele Heidenen.

8. Deze was de CHRISTUS⁴, die van de Oversten onzes volks bij Pilatus aangeklaagd zijnde, door zijn bevel gekruisigd werd. Doch die hem bij zijn leven bemind hadden, verlieten hem na zijn dood niet; want hij is hen ten derden dage weer levend verschenen, gelijk de goddelijke Profeten, nevens andere wonderlijke dingen, van hem voorzegg hadden. En van hem is het dat de christenen, die tegenwoordig nog in wezen zijn, hun naam ontleend hebben.”

9. Deze dingen over Johannes de Doper en onze Heiland worden ons meegedeeld door een historicus uit de Hebreeën zelf! Ieder die valse verhalen over Hem verzint kan daarvoor dus geen enkele uitvlucht bedenken. Wie dat toch doet moet zich inderdaad diep schamen. Maar genoeg hierover.

1.12 De discipelen van onze Heere

1. Uit de evangeliën zijn de namen van de apostelen van onze Heiland bij iedereen heel goed bekend. Maar we hebben geen lijst van de zeventig discipelen. Weliswaar

⁴ DE uitdrukking ‘deze was de Christus’ is aan kritiek onderhevig. De oorspronkelijke editie van Joséfus schijnt die uitdrukking niet te hebben.

wordt van Barnabas gezegd dat hij er één van was; Barnabas wordt uitdrukkelijk in de Handelingen der apostelen vermeld; ook Paulus noemt hem in de brief aan de Galaten (Gal. 2.1 e.v.). Ook Sosthenes was naar men zegt één van hen; Sosthenes was met Paulus naar de Korinthiërs gezonden.

2. In zijn vijfde Hupotupose noemt Clemens⁵ ene Cefas als één van de zeventig, met toevallig dezelfde naam als de apostel Petrus; van deze Cefas zegt Paulus dat hij naar Antiochië kwam en hij hem in het gezicht weerstond (Gal. 2.11).

3. Van Matthias die in plaats van Judas bij de apostelen gerekend werd, en de persoon, die de eer had zijn tegenkandidaat te zijn, wordt ook gezegd, dat ze met de zeventig dezelfde roeping waardig gekeurd zijn. Men zegt ook dat Thaddeüs één van hen was. Ik zal zo dadelijk een verhaal over hem vertellen dat ons is overgeleverd.

4. Wie aandachtig leest, vindt in Paulus' getuigenis nog meer discipelen van onze Heiland dan de zeventig. Paulus schrijft over Christus na Zijn opstanding: ... *dat hij is van Cefas gezien, daarna van de twaalf. Daarna is hij gezien van meer dan vijfhonderd broederen op eenmaal* (1 Kor. 15.5-6). Van de laatsten zegt hij dat sommigen zijn ontslapen; maar toen hij schreef leefden de meesten nog.

5. Later verscheen Christus ook aan Jakobus, zegt Paulus; deze Jakobus was één van hen die *de broers van onze Heiland* genoemd werden. Tenslotte was er behalve de reeds aangehaalden nog een heel aantal die net als de twaalf ook apostelen waren; Paulus was één van hen en hij zegt dat Christus 'daarna van al de apostelen' gezien is (1 Kor. 15.7). Tot zover de mededelingen over de apostelen.

1.13 Het verhaal van de vorst van Edessa

1. Nu zal ik het verhaal van Thaddes vertellen, dat ik al aankondigde. Onze Heere en Heiland Jezus Christus werd vanwege zijn goddelijkheid alom bekend. Omdat Hij de kracht had wonderwerken te doen, trokken grote groepen naar Hem toe, uit den vreemde en uit de ver gelegen gebieden van Judea; de mensen hoopten genezen te worden van hun ziekten en allerlei aandoeningen.

2. Zo was er ook Abgarus, roemrijk heerser over de volken aan gen zijde van de Eufraat. De man werd verteerd door een verschrikkelijk ziekte, die niet door mensen te genezen was. Hij hoorde toen ve schillende keren de naam van Jezus; allerlei mensen bevestigden d wonderen die Jezus deed. Abgarus liet door een bode een verzoekschrift overbrengen met de vraag om van zijn ziekte genezen te worden.

3. Op dat moment ging Jezus niet in op de oproep om te komen. Maar Hij keurde hem wel waardig om Zelf een brief aan hem te zenden met de belofte één van Zijn discipelen te sturen om Abgarus' kwaal te genezen, en tot bevordering van het heil van de koning en al de zijnen.

4. Het duurde niet lang of de belofte aan Abgarus werd vervuld. Na de opstanding uit de doden en de hemelvaart kreeg Thomas, één van de twaalf apostelen een goddelijke ingeving; hij zond toen Thaddeüs, die als één van de zeventig discipelen van Christus gerekend werd, naar Edessa om daar als een heraut en een evangelist de boodschap van Christus te verkondigen. Door zijn zending werden alle beloften van onze Heiland vervuld.

5. Je hebt voor deze dingen een schriftelijk getuigenis, dat bewaard wordt in de openbare archieven van de stad Edessa, die vroeger onder koninklijk beheer stond van koning Abgarus. De archiefstukken geven toegang tot het verleden van de daden van Abgarus. Maar het is veel aardiger om de brieven zelf te horen. Ik heb ze uit de archieven overgenomen en letterlijk uit de Syrische⁶ taal vertaald.

⁵ Clemens van Alexanrië

⁶ Is de Aramese taal

Kopie van de brief die koning Abgarus aan Jezus schreef en door de koerier Ananias naar Hem in Jeruzalem liet brengen.

6. Abgarus Uchama, vorst, aan Jezus, de goede Heiland, die in het land van Jeruzalem verschenen is: gegroet.

Ik heb berichten gehoord over u en over de genezingen, die u bewerkte zonder medicijn of kruiden te gebruiken. Ze zeggen, dat u blinden weer laat zien, lammen laat lopen, lepra-patiënten reinigt, onreine geesten en demonen uitwerpt, ernstig zieken van hun plaag verlost en doden opwekt.

7. Toen ik al die dingen over U hoorde, dacht ik bij mezelf: Het is van tweeën één; of u bent God, die uit de hemel gekomen bent en deze dingen doet, of u doet ze omdat I.1 de Zoon van God bent.

8. Daarom schrijf ik U met het verzoek om mij te bezoeken en de ziekte waaraan ik lijd te genezen.

Ik hoorde ook dat de Joden zich tegen U verzetten en van plan zijn om U onschadelijk te maken. De stadstaat waarover ik regeer is wel klein maar ook goed: er is genoeg plaats voor ons allebei.

9. Hij schreef deze dingen, toen de goddelijke verlichting hem een ogenblik bestraalde. Het is de moeite waard om te vernemen wat hem via dezelfde bezorger namens Jezus werd gestuurd; dat antwoord bevat slechts een paar regels, maar het is vol van kracht; het luidt als volgt:⁷

Het antwoord van Jezus aan koning Abgarus, gebracht door koerier Ananias.

10. Gelukkig bent u, Abgarus, omdat gij in Mij geloofd hebt zonder Mij te zien. Er staat immers over Mij geschreven, dat er zijn die Mij gezien hebben maar niet geloven; en ook dat anderen die Mij niet gezien hebben zullen geloven en leven (verg. Joh. 20:29).

In uw schrijven vroeg u of Ik naar u toe wilde komen; Ik moet echter alle dingen waartoe Ik gezonden ben hier volvoeren. Nadat deze zaken volbracht zijn, zal Hij, die Mij gezonden heeft, Mij weer ontvangen. Nadat ik opgenomen ben, zal Ik u één van Mijn discipelen sturen; die zal uw kwaal genezen en u en de uwen leven schenken.

11. Aan deze brieven was er ook nog een aanhangsel in de Syrische taal bijgevoegd. Dat luidt als volgt:

“Na de hemelvaart van Jezus zond Judas, ook wel Thomas geheten, Thaddeüs, de apostel, één van de zeventig discipelen. Na aankomst verbleef hij in het huis van Tobias, de zoon van Tobias.

12. Men hoorde over Thaddeüs en liet Abgarus weten, dat er een apostel van Jezus was aangekomen, zoals Hij geschreven had. Thaddeüs begon door Gods kracht allerlei ziek'en en kwalen te genezen, zodat iedereen zich verwonderde. Toen Abgarus hoorde welke machtige wonderwerken hij verrichtte en dat hij mensen genas, begreep hij dat dit de persoon was over wie Jezus had geschreven met deze woorden: Nadat ik opgenomen ben, zal ik u één van mijn discipelen sturen; die zal uw kwaal genezen.

13. Daarom liet Abgarus Tobias halen, bij wie de discipel verbleef en zei: Ik heb

⁷ Deze paragraaf komt niet in alle handschriften voor.

gehoord dat iemand uit Jeruzalem bij u is komen logeren en dat die man grote kracht heeft; breng hem bij me. Tobias keerde terug naar Thaddeüs en zei tegen hem: Vorst Abgarus liet mij bij zich komen; hij zei mij dat ik u bij hem moest brengen, zodat u zijn kwaal kunt genezen. Thaddeüs antwoordde: Ik kom al; ik ben met kracht tot hem uitgezonden.

14. De volgende dag stond Tobias vroeg op en ging met Thaddeüs op naar Abgarus. De edelen waren er al en stonden om de koning heen. Zodra Thaddeüs binnen kwam, zag Abgarus een buitengewoon teken op Thaddeüs' gezicht; zodra de vorst dat zag, boog hij zich voor de apostel neer. De anderen stonden er vreemd bij te kijken; want het visioen dat Abgarus alleen had gezien was hen niet opgevallen.

15. Abgarus vroeg aan Thaddeüs: Bent u echt een discipel van Jezus de Zoon van God? Want Jezus heeft mij gezegd: Ik zal u één van Mijn discipelen sturen; die zal uw kwaal genezen en u leven schenken. Thaddeüs: Ik ben tot u gezonden omdat u een groot vertrouwen had in Hem, Die mij stuurde; en daarom, als u werkelijk in Hem gelooft, zoals u in Hem geloofde, zal de wens van uw hart vervuld worden.

16. Abgarus antwoordde: Ik geloof in Hem; zozeer zelfs, dat ik besloten had om met een legermacht de Joden die Hem kruisigden te vernietigen; maar door ontzag voor het Romeinse rijk ben ik van mijn plan afgehouden. Thaddeüs gaf ten antwoord: Onze Heere heeft de wil van zijn Vader ten uitvoer gebracht; na de vervulling daaraan is Hij weer opgenomen bij de Vader.

17. Abgarus zei tot hem: Ik geloof in Hem en in Zijn Vader. Toen zei Thaddeüs: Daarom, leg ik u de handen op in Zijn Naam. Zodra hij dit deed, werd Abgarus genezen van de pijnlijke ziekte waaraan hij leed.

18. Abgarus verwonderde zich erover dat wat hij over Jezus gehoord had precies zo was uitgekomen; dat hij genezen was door Zijn discipel Thaddeüs, die hem zonder medicijnen en kruiden geholpen had. Nog groter werd zijn verwondering toen ook Abdas, de zoon van Abdas, genezen werd van zijn jicht; Abdas was naar hem toegegaan en aan zijn voeten neergeknield; toen legde Thaddeüs hem de handen op; ook Abdas was van zijn kwaal genezen. De apostel Thaddeüs genas nog veel meer mensen in die stad; hij verrichtte machtige wonderdaden en predikte het woord van God.

19. Later zei Abgarus: Thaddeüs, we zijn zeer verwonderd, u doet deze dingen door Gods kracht; maar bovendien wil ik u vragen mij over Jezus' komst te vertellen, en over Zijn krachten waardoor Hij de werken kon doen waarover ik gehoord heb.

20. Thaddeüs gaf toen ten antwoord: Nú zal ik zwijgen; toch ben ik gezonden om het Woord te verkondigen; daarom, verzamel morgen al uw burgers; dan zal ik het Woord van God aan hen verkondigen en de boodschap van het leven uitzaaien. Ik zal ook over Jezus' komst vertellen, en over Zijn zending, en waarom de Vader Hem zond. Ik zal vertellen over Zijn machtige werken en over de geheimenissen die Hij in de wereld onthulde. Ook over de kracht waarmee Hij deze dingen deed en over Zijn nieuwe prediking. Hij was bescheiden en nederig; ik zal u vertellen hoe Hij Zich vernederde, Zijn Godheid heeft afgelegd en Zich klein gemaakt. Hij werd gekruisigd en daalde af tot in de hel. Maar Hij verbrak de ketenen, die nog nooit waren gebroken, en wekte de doden op. En zo, hoewel alleen afgedaald, steeg Hij met een grote menigte weer op naar Zijn Vader.

21. Abgarus gaf inderdaad bevel om zijn onderdanen de volgende ochtend vroeg te laten roepen; ze konden dan de boodschap van Thaddeüs beluisteren. Daarna beval Abgarus om goud en kostbaarheden aan Thaddeüs te geven. Maar deze wilde dat

niet aannemen; hij zei: Wij hebben ons eigen bezit achtergelaten; zouden we dan aannemen wat anderen toebehoort?"

22. Tot zover dit verhaal. Deze dingen werden gedaan **in** het 340ste jaar. Ik heb ze letterlijk uit de Syrische taal vertaald en hoop dat de lezer er profijt van heeft.⁸

---

⁸ Dit is kennelijk gedateerd volgens de tijdrekening van de Seleuciden. Deze begon 312 v. Chr. jaartelling. Volgens nieuwe chronologen **in** het 311 v. Chr. De berekening is als volgt: ca. 310,5 jaar 9= **in** het 311^e jaar) voor de Chr. jaartelling en 29,5 jaar (= **in** het 30^e jaar) ná Chr. jaart. vormt samen 340 jaar. Eventueel jaar 29 na Chr. jaart.

4. De geboorte van Maria

Het Proto-evangelie van Jakobus

Uit “Apokriefen van het Nieuwe testament”. Vertaald, ingeleid en toegelicht onder eindredactie van Dr. A.F.J Klijn. Kok, Kampen. “De Nag Hammadi Geschriften”, door Jacob Slavenburg, Willem Glaudemans e.d., Ankh-Hermes 2004. *Enige Nieuwtestamentische Apokriefe geschriften* (3 dln.), vertaald door R. ten Kate en C.A. Tukker, De Banier 1984, 1994, 1998.

Kort samengevat vertelt het verhaal het volgende:

De rijke en vrome Joachim en zijn vrouw Anna, die onvruchtbaar is, krijgen op hoge leeftijd een dochter, Maria, die haar leven in afzondering zal doorbrengen. Tot haar derde jaar woont zij in haar ouderlijk huis, waar op haar slaapkamer een soort heiligdom is. Daarna verblijft zij tot haar twaalfde in de tempel te Jeruzalem. Door een goddelijk teken wordt Maria dan aan de weduwnaar Jozef tot vrouw gegeven. Een engel kondigt haar aan dat zij een zoon zal krijgen. Als na een lange afwezigheid van Jozef blijkt dat zij zwanger is, wordt Jozef ervan beschuldigd, dat hij een aan de tempeldienst gewijde maagd verleid heeft. Jozef en Maria houden echter beiden vol dat ze onschuldig zijn en moeten dan het “bittere water” drinken (vgl. Num. 5, 11-31), waarna hun onschuld blijkt. Als Jozef en Maria op weg zijn naar Bethlehem om zich in te laten schrijven, wordt onderweg Jezus geboren in een grot. Een vroedvrouw stelt vast dat Maria ook na de bevalling nog maagd is. Dan volgt een verhaal van de wijzen uit het oosten. Zodra Herodes merkt dat de wijzen hem om de tuin hebben geleid, stuurt hij moordenaars om de kinderen tot twee jaar te doden. Als Zacharias niet wil zeggen waar zijn zoontje Johannes is, wordt hij in de tempel vermoord.

Ondanks enkele afwijkingen en enige heidense invloeden blijkt uit het verhaal geen heterodoxe achtergrond. Van de auteur weten we weinig. Uit het verhaal blijkt een goede bekendheid met de Septuagint, de oude Griekse vertaling van de Hebreeuwse bijbel. Hij kende de geboorteverhalen van Mattheüs en Lukas, maar put blijkbaar uit andere bronnen. Het is niet aannemelijk dat het verhaal oorspronkelijk in het Hebreeuws werd geschreven. Uit het feit dat Maria volgens de schrijver in de tempel werd opgevoed, dat ook Jozef het bittere water drinkt, dat een gewone priester het Allerheiligste betreedt e.d. leiden de meeste onderzoekers af dat hij geen Jodenchristen kan zijn geweest. Daar staat tegenover, dat dergelijke details niet beslist op onwetendheid hoeven te berusten. De Bijbel, die de schrijver immers goed gekend moet hebben, had hem gemakkelijk over deze historische onmogelijkheden in kunnen lichten. Het is daarom niet onmogelijk dat de auteur deze onjuistheden opzettelijk aanbracht om de belangrijkste tendens van het verhaal, de verheerlijking van Maria, te dienen; Maria is in alle opzichten uitzonderlijk.

Anderzijds blijkt hij bekend te zijn geweest met details, die hij niet in de Bijbel kan hebben gevonden, zoals het feit dat meisjes het voorhangsel voor de tempel vervaardigen, wat vermeld wordt in het Misjna-tractaat Sjekalim. De belangrijkste bedoeling van het verhaal was ongetwijfeld aan te tonen, dat Jezus wel degelijk uit

een maagd geboren was, ondanks Joodse beschuldigingen dat dit verzonnen en niet in overeenstemming met de waarheid was.

De schrijver is een knap verteller, die met eenvoudige woorden een verhaal schreef, dat iets van de bekoring van Lukas' geboorteverhaal uitstraalt. Het verhaal laat zien hoe oud de Mariaverering is, en ook al is het nog een hele stap van het Lukas-evangelie ("Mij zullen zalig prijzen alle geslachten") naar dit verhaal, het wordt gekenmerkt door eenzelfde soberheid; van een overdreven Mariacultus is nog niets te merken. Het verhaal heeft de eeuwen door naast schrijvers ook talloze beeldende kunstenaars geïnspireerd. Soms werd het hele verhaal uitgebeeld, zoals in het oosten (de prachtige mozaïeken in de Chrakerk in Istanboel, thans bekend als de Kariye Djami) als in het westen (Albrecht Dürer).

Als plaats van ontstaan komt allereerst Syrië in aanmerking, omdat hier een intensief contact bestaan heeft tussen Joden en christenen. De "Geboorte van Maria" weerspiegelt iets van zulke contacten in de tendens van Maria's maagdelijkheid aan te tonen tegenover Joodse verhalen over Maria. Er zijn echter ook details die in de richting van Egypte wijzen als mogelijke plaats van herkomst.

Aanknopingspunten voor een nauwkeurige datering ontbreken, maar met de "Geboorte van Maria" overeenstemmende details bij de Egyptische schrijver Clemens van Alexandrië (ong. 190) en vooral Justinus de Martelaar (ong. 150) wijzen in de richting van het midden van de tweede eeuw. De vrije wijze waarop de schrijver omgaat met de canonieke geboorteverhalen (een grot als geboorteplaats van Jezus) vormt een ander argument voor de datering.

Inhoud:

1. Het leven van Maria tot aan de geboorte van Jezus (hfdst. 1-16)
2. De geboorte van Jezus (hfdst. 17-21).
3. Kindermoord in Bethlehem, dood van Zacharias (hfdst. 22-25).

Tekst van het Apocriefe geschrift: 'De geboorte van Maria'.

1 - 1. In de "Geschiedenissen van de twaalf stammen van Israël" kwam Joachim voor, een zeer rijk man, die zijn offergaven dubbel bracht, want hij dacht: "Wat ik teveel offer zal voor het hele volk zijn en wat ik geef voor de vergeving van mijn zonden zal voor de Heere zijn, voor mijn verzoening." 2. Nu was de grote dag van de Heere nabijgekomen en de kinderen van Israël brachten hun gaven. En Ruben ging voor Joachim staan en zei: "Het is u niet toegestaan om uw offers het eerst te brengen, omdat gij geen nakomelingen hebt verwekt in Israël." 3. Toen werd Joachim erg bedroefd en hij ging naar het register van de twaalf stammen van het volk, want hij dacht: "Ik zal in het register van de twaalf stammen van Israël nakijken of ik de enige ben die geen nakomelingen heb verwekt in Israël." En hij onderzocht de zaak en ontdekte dat alle rechtvaardigen in Israël nakomelingen hadden verwekt. En hij herinnerde zich van de aartsvader Abraham dat God hem op het laatst nog Isaäk tot zoon had gegeven. 4. En Joachim werd erg bedroefd en hij vertoonde zich niet aan zijn vrouw, maar hij begaf zich naar de woestijn; daar sloeg hij zijn tent op en vastte hij veertig dagen en veertig nachten, want hij dacht: "Ik zal niet afdalen om te eten of te drinken totdat de Heer, mijn God, mij heeft bezocht; mijn gebed zal mij tot spijs en drank zijn."

2 - 1. Intussen hief zijn vrouw Anna een dubbele weeklacht aan en jammerde: “Mijn weduwschap wil ik beklagen en ook mijn kinderloosheid.” 2. En toen de grote dag van de Heere naderde zei Judith, haar dienstmeisje, tegen haar: “Hoelang zult gij uw ziel nog buigen? Zie, de grote dag van de Heere is gekomen en dan moogt gij niet treuren. Neem liever deze hoofddoek, die mijn meesteres mij gegeven heeft; ik kan hem niet dragen omdat ik een dienstmeisje ben en hij een teken is van koninklijke waardigheid.” 3. Maar Anna zei: “Ga weg van mij, want dat doe ik niet, nu de Heere mij zo diep vernederd heeft. Misschien heeft een slecht mens hem aan je gegeven en ben jij nu gekomen om mij in jou zonde te laten delen.” Toen antwoordde Judit: “Wat zal ik u nog voor slechts toewensen nu de Heere uw schoot heeft toegesloten om u geen nageslacht te geven in Israël?” 4. Daarop werd Anna erg bedroefd. Zij trok haar rouwklederen uit, waste haar hoofd, trok haar bruidskleren aan en ging omstreeks het negende uur wandelen in haar tuin. Daar zag zij een laurierboom, ging eronder zitten en smeekte de Heere als volgt: “O God van onze vaders, zegen mij en verhoor mijn gebed, zoals Gij de schoot van Sara gezegend en haar Isaäk tot zoon gegeven hebt.”

3 - 1. En toen zij haar ogen naar de hemel opsloeg zag zij een mussennest in de laurierboom en zij begon bij zichzelf te klagen: ”Wee mij, wie heeft mij verwekt en welke schoot heeft mij gebaard? Want ik ben een vervloeking geworden in de ogen van de kinderen van Israël, zij hebben mij bespot en uit de tempel van de Heere weggehoond. 2. Wee mij, met wie ben ik te vergelijken? Niet ben ik te vergelijken met de vogels des hemels, want ook de vogels des hemels zijn vruchtbaar voor U, Heere. Wee mij, met wie ben ik te vergelijken? Niet ben ik te vergelijken met de dieren van de aarde, want ook de dieren van de aarde zijn vruchtbaar voor U, Heere. 3. Wee mij, met wie ben ik te vergelijken? Niet ben ik te vergelijken met deze wateren, want ook deze wateren zijn vruchtbaar voor U, Heere. Wee mij, met wie ben ik te vergelijken? Niet ben ik te vergelijken met deze aarde, want ook deze aarde brengt haar vruchten voort in haar seizoenen en prijst U, Heere!”

4 - 1. En zie, er verscheen een engel van de Heere, die tot haar sprak: “Anna, Anna, de Heere heeft uw gebed verhoord. Gij zult ontvangen en baren en heel de wereld zal over uw nakomelingschap spreken.” En Anna antwoordde: “Zo waar de Heere, mijn God, leeft, als ik een kind krijg, hetzij een jongen of een meisje, zal ik het als gave afstaan aan de Heere, mijn God, en het zal Hem zijn leven lang dienen.” 2. En zie, er kwamen twee boodschappers tot haar die zeiden: “Zie, uw man Joachim komt er aan met zijn kudde.” – Want een engel van de Heere was neergedaald en had tot hem gezegd: “Joachim, Joachim, de Heere uw God heeft uw gebed verhoord. Daal af van hier, want zie, uw vrouw Anna zal zwanger worden.” 3. En Joachim daalde af en riep zijn herders en sprak: “Breng mij hier tien lammeren die gaaf en zonder gebrek zijn; die zijn voor de Heere, mijn God. Brengt mij ook twaalf malse kalveren voor de priesters en de raad der oudsten en honderd bokjes voor het volk.” 4. En zie, daar kwam Joachim met zijn kudde. Anna, die bij de deur stond, zag Joachim aankomen, snelde naar hem toe, viel hem om de hals en zei: “Nu weet ik dat de Here God mij rijk gezegend heeft, want zie, eerst was ik weduwe, maar nu niet meer; ik was kinderloos en nu zal ik zwanger worden.” En Joachim rustte de eerste dag uit in zijn huis.

5 - 1. De volgende dag echter bracht hij zijn gaven. Hij dacht: “Als de Here God mij genadig is zal het diadeem van de priester het mij duidelijk maken.” En Joachim bracht zijn gaven en lette op het diadeem van de priester toen deze het altaar van de Heere besteeg. En hij zag geen zonde bij zichzelf. Toen sprak Joachim: “Nu weet ik

dat de Heere mij genadig is en al mijn zonden heeft vergeven.” En hij daalde gerechtvaardigd af van de tempel van de Heere en ging naar huis. 2. En haar maanden werden vervuld. In de negende maand baarde Anna. En zij zei tot de vroedvrouw: “Wat is het?” Deze antwoordde: “Een meisje.” Toen zei Anna: “Op deze dag is mijn ziel groot gemaakt.” En zij legde het kind neer. Toen de dagen vervuld waren reinigde Anna zich en gaf zij het kind de borst. En zij gaf het de naam Maria.

6- 1. En het kind werd van dag tot dag sterker. Toen zij zes maanden oud was zette haar moeder haar op de grond om te zien of zij al kon staan. En zij liep zeven stappen tot zij weer bij haar schoot was. En zij tilde haar op en zei: “Zo waar de Heere, mijn God, leeft, jij zult niet meer op deze grond rondstappen tot ik je in de tempel van de Heere breng.” En zij maakte een heiligdom in haar slaapvertrek en stond niet toe dat er iets profaans of onreins tot haar kwam. Toen riep zij de reine dochters van de Hebreëën, die haar afleiding brachten. 2. Op de eerste verjaardag van het kind organiseerde Joachim een groot feestmaal, waarop hij de priesters en Schriftgeleerden, de raad der oudsten en heel het volk Israël uitnodigde. En Joachim bracht het kind naar de priesters en zij zegenden het met de woorden: “God van onze vaders, zegen dit kind en geef haar een naam die eeuwig en onder alle geslachten geroemd zal worden.” En heel het volk zei: “Zo zij het, zo zij het, amen.” Hij bracht haar ook naar de hogepriesters en die zegenden haar met de woorden: “Allerhoogste God, zie op dit kind neer en zegen haar met de allergrootste, onovertroffen zegen.” 3 Daarna bracht haar moeder haar naar het heiligdom van haar slaapkamer en gaf haar de borst. En Anna zong het volgende loflied voor de Heere God: “Een loflied wil ik zingen voor de Heere, mijn God. Want Hij heeft mij bezocht en de smaad van mijn vijanden van mij weggenomen. De Heere gaf mij een vrucht van Zijn gerechtigheid, die is enkelvoudig en veelvoudig voor Zijn aangezicht. Wie zal de zonen van Ruben melden dat Anna zoogt? Hoort het, hoort het, gij twaalf stammen Israëls, Anna zoogt!” En zij legde haar ter ruste in de slaapkamer van het heiligdom, verliet de kamer en bediende de gasten. Toen de maaltijd was afgelopen vertrokken zij, terwijl zij vol blijdschap de God van Israël verheerlijkten.

7 - 1. De maanden verstreken en het kind werd ouder. Toen zij twee jaar was zei Joachim tot Anna: “Laten wij haar naar de tempel brengen om de belofte die wij gedaan hebben na te komen, opdat de Almachtige niet toornig op ons wordt en ons offer afwijst.” Maar Anna antwoordde: “Laten we nog wachten tot ze drie jaar is en niet meer naar haar vader en moeder verlangt.” En Joachim zei: “Dat is goed.” 2. Toen het kind drie jaar was geworden zei Joachim: “Roept de reine dochters van de Hebreëën en laten zij ieder een lamp nemen en die laten branden, opdat het kind zich niet omkeert en haar hart van de tempel van de Heere wordt weggevoerd.” En zo deden zij tot zij in de tempel van de Heere kwamen. En de priester ontving haar en nadat hij haar gekust had zegende hij haar met de woorden: “De Heere heeft uw naam groot gemaakt onder alle geslachten. In u zal de Heere in de laatste dagen zijn verlossing aan de kinderen van Israël openbaren.” En hij zette haar op de derde tree van het altaar en de Heere God deed genade op haar neerdalen en zij danste op haar voetjes en het hele huis Israël kreeg haar lief.

8 - 1. En haar ouders vertrokken weer, vol verwondering, en zij loofden de almachtige God, omdat het kind zich niet had omgekeerd. En Maria bleef in de tempel van de Heere als een pikkende duif en zij ontving voedsel uit de hand van een engel. 2. Toen zij twaalf jaar was geworden beraadslaagden de priesters en zeiden: “Zie, Maria is

twalf jaar geworden in de tempel van de Heer. Wat moeten wij nu met haar doen om te voorkomen dat zij het heiligdom van de Heere verontreinigt?" En zij zeiden tot de hogepriester: "Gij zijt aangesteld over het altaar van de Heere, ga naar binnen en bid over haar en wat de Heere u dan bekend zal maken zullen wij doen." 3. En de hogepriester trok het gewaad met de twalf belletjes aan, ging het Allerheiligste binnen en bad over haar. En zie, er verscheen een engel van de Heere die tot hem zei: "Zacharias, Zacharias, ga naar buiten en roep de weduwnaars van het volk bijeen en laat ze elk een staf meenemen, en aan wie de Heere een teken zal geven, diens vrouw zal zij zijn." En de herauten vertrokken en doorkruisten het hele gebied van Judea. De bazuin van de Heere weerklonk en allen snelden toe.

9 - 1. Ook Jozef gooide zijn bijl neer en vertrok om zich bij hen te voegen. Toen zij er allemaal waren gingen zij met hun staven naar de hogepriester. Deze nam ieders staf aan en ging de tempel binnen om te bidden. Nadat hij zijn gebed geëindigd had nam hij de staven weer op, ging naar buiten en gaf ze aan hen terug, maar er vertoonde zich geen wonderteken. En Jozef nam de laatste staf aan en zie, er kwam een duif uit die op Jozefs hoofd vloog. Toen zei de priester tot Jozef: "U bent er door het lot toe aangewezen om de maagd van de Heere onder uw hoede te nemen." Maar Jozef maakte bezwaar en zei: "Ik heb al zonen en ik ben oud en zij is jong. Ik vrees dat de kinderen van Israël mij uit zullen lachen." Maar de priester zei tegen Jozef: "Vrees de Heere, uw God, en herinner u wat God met Dathan, Abiram en Korach gedaan heeft, hoe de aarde spleet en zij vanwege hun ongehoorzaamheid werden verzwolgen. Vrees daarom, Jozef, opdat dat niet gebeurt met ùw huis!" Toen vreesde Jozef en nam haar onder zijn hoede. En hij zei tegen haar: "Maria, ik heb je uit de tempel van de Heere ontvangen en nu laat ik je in mijn huis achter en ga weg om huizen te bouwen, daarna zal ik bij je terugkomen. De Heere zal je bewaren."

10 - 1. Toen nu de priesters eens vergaderden zeiden zij: "Laten wij een voorhangsel laten maken voor de tempel van de Heer." En de priester sprak: "Haalt reine maagden uit de stam van David." En de dienaars gingen zoeken en zij vonden zeven maagden. En de priester herinnerde zich het kind Maria en dat zij uit de stam van David was en rein voor God. En de dienaars gingen haar halen. 2. Toen brachten zij de maagden in de tempel van de Heere en de priester sprak: "Werpt het lot, wie het goud, het amiant, het fijn linnen, de zijde, het hyacintblauw, het scharlaken en het echte purper zal spinnen." En Maria lootte het echte purper en het scharlaken. Toen zij het gekregen had keerde zij terug naar haar huis. In die tijd werd Zacharias stom en Samuël verving hem zolang tot hij weer kon spreken. En Maria nam het scharlaken en begon te spinnen.

11 - 1. En zij nam de kruik en ging buiten water putten. En zie, er klonk een stem die zei: "Wees gegroet, begenadigde, de Heere is met u, gezegend zijt gij onder de vrouwen." En zij keek om zich heen, naar rechts en naar links, om te zien waar deze stem vandaan kwam. En een huivering voer door haar heen. Ze ging naar binnen en zette de kruik neer. Daarna nam zij het purper, ging op haar stoel zitten en begon te spinnen. 2. En zie, plotseling stond er een engel van de Heere voor haar, die sprak: "Vrees niet, Maria, want gij hebt genade gevonden voor de Almachtige en gij zult uit zijn woord zwanger worden." Toen Maria deze woorden hoorde begon zij bij zichzelf te twifelen, denkend: "Zal ik dan zwanger worden van de Heere, de levende God, en zal ik dan baren zoals alle vrouwen baren?" 3 Maar de engel van de Heere zei: "Zo niet, Maria, want kracht van de Heere zal u overschaduwen; daarom zal ook het

heilige dat uit u geboren wordt Zoon van de Allerhoogste genoemd worden. En gij zult Hem de naam Jezus geven, want Hij zal zijn volk redden van hun zonden.” En Maria zei: “Zie, de dienares van de Heere staat voor Hem; mij geschiede naar Uw woord.”

12 - 1. En zij bewerkte het purper en het scharlaken en bracht het naar de priester. En de priester zegende haar en zei: “Maria, de Heere God heeft uw naam groot gemaakt en gij zult gezegend zijn onder alle geslachten der aarde.” 2. En Maria was erg verheugd en ging naar Elizabeth, haar bloedverwante. Zij klopte op de deur en toen Elizabeth het hoorde wierp zij het scharlaken weg, liep vlug naar de deur en deed hem open. En toen zij Maria zag zegende zij haar met de woorden: “Waarom heb ik dit te danken, dat de moeder van mijn Heere tot mij komt? Want zie, het kind in mij sprong op en zegende u.” Maar Maria was de geheimenissen, waarover de engel Gabriël tot haar gesproken had, vergeten en sloeg haar ogen op naar de hemel en zei: “Wie ben ik, Heere, dat alle geslachten der aarde mij zegenen?” 3. En zij bleef drie maanden bij Elizabeth. Van dag tot dag nam haar schoot in omvang toe en omdat Maria bang werd ging zij terug naar huis en verborg zich voor de kinderen van Israël. Zij was zestien jaar oud toen deze mysterieuze dingen gebeurden.

13 - 1. Zo werd het voor haar de zesde maand en zie, Jozef keerde terug van de huizen die hij gebouwd had en toen hij zijn huis binnenging bemerkte hij dat zij zwanger was. En hij sloeg zich voor het hoofd, wierp zich op het rouwkleed op de grond, weende bitter en zei: “Met welke ogen moet ik opzien naar de Heere, mijn God? En wat moet ik bidden vanwege dit meisje? Want als maagd heb ik haar uit de tempel van de Heere, mijn God, ontvangen en ik heb haar niet beschermd. Wie heeft mij bedrogen? Wie heeft deze zonde in mijn huis begaan en haar onteerd? Heeft zich bij mij soms de geschiedenis van Adam herhaald? Want zoals de slang kwam en Eva alleen aantrof en haar verleidde op het ogenblik dat Adam God prees, zo is het ook bij mij gebeurd.” 2. En Jozef stond op van het rouwkleed, riep Maria en zei tegen haar: “Jij die Gods lievelingskind was, waarom heb je dit gedaan? Ben je de Heere, je God, vergeten? Waarom heb je je vernederd, jij die in het Allerheiligste bent opgevoed en voedsel kreeg uit de hand van een engel?” 3. Maar zij huilde bitter en zei: “Ik ben rein en ik heb geen gemeenschap met een man.” En Jozef zei tot haar: “En het kind in je, waar komt dat dan vandaan?” Maar Maria antwoordde: “Zo waar de Heere, mijn God, leeft, ik weet niet waar het vandaan komt.”

14 - 1. En Jozef, die erg bang geworden was, liet haar met rust en vroeg zich af wat hij met haar zou doen. Hij dacht: “Als ik haar zonde verberg handel ik in strijd met de wet van de Heer. Maar als ik haar aanbreng bij de kinderen van Israël vrees ik dat het kind in haar van een engel zou kunnen zijn, en dan zou ik zijn als iemand die een onschuldige overlevert aan een doodvonnis. Wat moet ik dan met haar doen? Ik zal haar in het geheim wegsturen.” En de nacht kwam over hem. 2. En zie, een engel van de Heere verschijnt hem in de droom en zegt: “Vrees niet vanwege dit meisje, want wat in haar is komt van de Heilige Geest. Zij zal een zoon baren en gij zult Hem de naam Jezus geven, want Hij zal zijn volk redden van hun zonden.” En Jozef stond op uit zijn slaap, en prees de God van Israël, die hem deze genade bewezen had, en hij hield haar onder zijn hoede.

15 - 1. En de Schriftgeleerde Annas kwam bij hem en zei: “Jozef, waarom zijt gij niet op onze vergadering verschenen?” En Jozef antwoordde: “Ik was moe van de reis en

heb de eerste dag uitgerust.” En Annas keerde zich om en zag dat Maria zwanger was. 2 En hij ging haastig naar de priester en zei tot hem: “Jozef, voor wie gij instaat, heeft ernstig tegen de wet gezondigd.” En de priester zei: “Hoezo?” En hij zei: “De maagd die hij uit de tempel van de Heere ontvangen had heeft hij onteerd en hij heeft onwettig omgang met haar gehad zonder het aan de kinderen van Israël bekend te maken. En de priester vroeg: “Heeft Jozef dat werkelijk gedaan?” Daarop zei de Schriftgeleerde Annas: “Stuur dienaren en gij zult merken dat de maagd zwanger geworden is.” En de dienaren vertrokken en vonden haar zoals hij gezegd had en leidden haar met Jozef voor het gerecht. 3. En de priester sprak: “Maria, waarom hebt gij dat gedaan? Waarom hebt gij u vernederd en zijt gij de Heere, uw God, vergeten? Gij, die in het Allerheiligste zijt opgevoed en voedsel ontving uit de hand van een engel en lofzangen gehoord hebt en vóór Hem hebt gedanst? Waarom hebt gij dat gedaan?” Maar zij hilde bitter en zei: “Zo waar de Heere, mijn God, leeft, ik ben rein voor Hem en ik heb geen gemeenschap met een man.” 4. Nu sprak de priester tot Jozef: “Waarom hebt gij dat gedaan?” En Jozef antwoordde: “Zo waar de Heere, mijn God, leeft, ik ben onschuldig tegenover haar.” Daarop zei de priester: “Leg geen vals getuigenis af, maar spreek de waarheid. Gij hebt onwettig omgang met haar gehad zonder het aan de kinderen van Israël bekend te maken en gij hebt uw hoofd niet gebogen onder de sterke hand, opdat uw kinderen gezegend zouden worden.” En Jozef zweeg.

16 - 1. De priester zei: “Geef de maagd die gij uit de tempel van de Heere ontvangen hebt terug.” En Jozef barstte in tranen uit. Daarop zei de priester: “Ik zal u het ‘testwater’ van de Heere te drinken geven en dat zal uw zonden voor uw ogen openbaar maken.” 2. En nadat de priester het water genomen had gaf hij het Jozef te drinken en stuurde hem de bergen in, maar hij kwam behouden terug. Ook Maria gaf hij het te drinken en stuurde hij de bergen in en ook zij kwam behouden terug. En het hele volk verwonderde zich dat bij hen geen zonde geopenbaard had. En de priester zei: “Nu de Heere God uw zonde niet aan het licht gebracht heeft wil ook ik u niet veroordelen.” En hij liet hen gaan. En Jozef nam Maria tot zich en keerde naar zijn huis terug, terwijl hij vol vreugde de God van Israël verheerlijkte.

17 - 1. En door keizer Augustus werd een bevel uitgevaardigd, dat alle inwoners van Bethlehem in Judea zich moesten laten inschrijven. En Jozef dacht: “Ik zal mijn zonen laten inschrijven, maar wat moet ik met dit meisje doen? Hoe moet ik haar laten inschrijven.? Als mijn vrouw? Daarvoor schaam ik mij. Misschien als mijn dochter? Maar alle kinderen van Israël weten dat zij mijn dochter niet is! Op de dag van de Heere zelf zal blijken wat zijn wil is.” En hij zadelde zijn ezel en zette Maria erop. Zijn zoon leidde het dier en Jozef volgde. 2. Toen zij tot op drie mijl genaderd waren keerde Jozef zich om en zag dat zij bedroefd was en dacht: “Misschien doet het kind haar pijn.” En Jozef keerde zich een tweede maal om en zag dat zij lachte. En hij zei tot haar: “Maria, wat heb je dat ik je nu eens zie lachen en dan weer somber kijken?” En Maria antwoordde: “Het komt omdat mijn ogen twee volken zien, een dat klaagt en een dat vrolijk is en juicht.” 3. En toen zij op de helft waren zei Maria tot hem: “Jozef, til mij van de ezel af, want het kind in mij benauwt mij en wil te voorschijn komen.” En hij tilde haar van de ezel en zei tot haar: “Waar zal ik je naar toe brengen om je schaamte te verbergen? Want dit is een onherbergzame streek.”

18 - 1. En hij vond daar een grot en bracht haar naar binnen. En hij liet zijn zonen bij haar achter en ging een Hebreeuwse vroedvrouw zoeken in de omgeving van

Bethlehem. 2. En ik, Jozef, liep rond en liep niet rond, en ik keek omhoog naar het firmament en ik zag dat het stilstond en dat de vogels des hemels niet bewogen, en ik keek naar de aarde en ik zag een schotel staan en arbeiders eromheen liggen met hun handen in de schotel. En zij die bezig waren te kauwen kauwden niet en zij die (voedsel) oppakten namen niets op en zij die iets naar hun mond brachten, brachten niets naar hun mond; maar allen hadden hun blik naar omhoog gericht. En zie, er werden schapen voortgedreven en zij kwamen niet vooruit, maar bleven stilstaan, en de herder hief zijn hand op om ze te slaan met zijn staf, maar de hand bleef opgeheven. En ik keek naar de loop van de rivier en ik zag de geitenbokjes met hun bek boven het water zonder dat zij dronken. Toen raakte alles op slag weer in beweging.

19 -1. En zie, er daalde een vrouw van de berg af die tot mij sprak: “Man, waar gaat gij naar toe?” Ik antwoordde: “Ik zoek een Hebreeuwse vroedvrouw.” Daarop vroeg zij mij: “Zijt gij uit Israël?”, en ik zeide tot haar: “Ja”. Daarop vroeg zij mij: “En wie is het die in de grot gaat bevallen?” Ik zei: “Mijn verloofde.” Zij vroeg mij: “Is zij dan niet uw vrouw?”, en ik antwoordde haar: “Het is Maria, die in de tempel van de Heere is opgevoed en die ik door het lot tot vrouw heb gekregen. En toch is zij mijn vrouw niet, maar zij is zwanger uit de Heilige Geest.” Daarop zei de vroedvrouw tot hem: “Is dat waar?” En Jozef zei: “Kom en zie.” En de vroedvrouw ging met hem mee. 2. En zij kwamen bij de plaats van de grot en zie, een lichtende wolk overschaduwde de grot. De vroedvrouw sprak: “Op deze dag is mijn ziel groot gemaakt, want mijn ogen hebben wonderbare dingen gezien; want voor Israël is heil geboren.” En meteen verdween de wolk uit de grot en verscheen er een groot licht in de grot, zodat onze ogen het niet konden verdragen. En geleidelijk nam dat licht af, tot het kind zichtbaar werd. En het kwam en nam de borst van zijn moeder Maria. De vroedvrouw riep uit: “Heden is het een grote dag voor mij, omdat ik dit nooit vertoonde wonder heb gezien.” 3. En de vroedvrouw verliet de grot en Salomé kwam haar tegemoet. En zij zei tot haar: “Salomé, Salomé, ik moet je vertellen over een wonder dat nooit eerder is vertoond: een maagd heeft een kind ter wereld gebracht, wat volgens de natuur toch onmogelijk is.” Maar Salomé zei: “Zo waar de Heere, mijn God, leeft, zolang ik mijn vinger niet naar binnen gebracht heb om haar gesteldheid te onderzoeken zal ik niet geloven dat een maagd een kind ter wereld heeft gebracht.”

20 - 1. En de vroedvrouw ging naar binnen en sprak tot Maria: “Houd u gereed, want er is geen geringe strijd over u.” En Salomé bracht haar vinger in haar naar binnen en zij slaakte een kreet en riep: “Wee over mijn slechtheid en mijn ongeloof, want ik heb de levende God verzocht. Zie, mijn hand wordt door vuur verteerd en valt af.” 2. En zij boog haar knieën voor de Heere en sprak: “God van mijn vaders, gedenk mijner, want ik ben uit het nageslacht van Abraham, Isaak en Jakob. Stel mij niet ten voorbeeld voor de kinderen van Israël, maar geef mij terug aan de armen. Want Gij weet, Heere, dat ik mijn dienst verrichtte in uw naam en mijn loon van U ontving.” 3. En zie, vóór Salomé stond een engel van de Heere die tot haar sprak: Salomé, Salomé, de Heere God heeft u verhoord. Breng uw hand naar het kind en raak het aan en redding en vreugde zullen uw deel zijn.” En Salomé kwam naderbij, raakte het aan en zei: “Ik zal Hem hulde brengen, want een groot koning is voor Israël geboren.” En zie, meteen was Salomé genezen en gerechtvaardigd verliet zij de grot. En zie, een stem sprak: “Salomé, Salomé, maak niets bekend van de wonderen die gij gezien hebt eer het kind Jeruzalem is binnengegaan.”

21 - 1. En zie, Jozef maakte zich gereed om naar Judea te vertrekken. En er ontstond grote opschudding in Bethlehem in Judea, want er waren wijzen gekomen die zeiden: “Waar is de pasgeboren koning der Joden? Want wij hebben zijn ster in het oosten gezien en wij zijn gekomen om Hem hulde te brengen.” 2. Toen Herodes dat vernam schrok hij en zond dienaren naar de wijzen. En hij liet de hogepriesters komen en ondervroeg hen en zei: “Wat staat er over de Christus geschreven? Waar moet hij geboren worden?” Zij zeiden tot hem: “Te Bethlehem in Judea, want zo staat het geschreven.” Toen liet hij hen gaan. Daarna ondervroeg hij de wijzen: “Wat voor teken hebt gij betreffende de pasgeboren koning gezien?” En de wijzen antwoordden: “Wij hebben tussen de andere sterren een uitzonderlijk grote ster gezien die met zijn schijnsel de andere sterren deed verbleken, zodat zij niet meer schenen, en daaruit hebben wij begrepen dat er voor Israël een koning was geboren en zo zijn wij gekomen om Hem hulde te brengen.” Toen sprak Herodes: “Gaat Hem zoeken en als gij Hem gevonden hebt, laat mij het dan weten, opdat ook ik Hem hulde kan gaan brengen.” 3. En de wijzen vertrokken. En zie, de ster die zij in het oosten gezien hadden ging voor hen uit tot zij bij de grot kwamen en bleef juist boven de grot staan. En de wijzen zagen het kind met zijn moeder Maria en zij haalden geschenken uit hun reiszak: goud, wierook en mirre. En daar zij door een engel gewaarschuwd waren om naar naar Judea te gaan reisden zij langs een andere weg naar hun land terug.

De wijzen uit het Oosten eren het kind met geschenken.

22 - 1. Toen Herodes begreep dat hij door de wijzen om de tuin geleid was werd hij toornig en stuurde hij moordenaars, die hij opdroeg: “Doodt de kinderen van twee jaar en jonger.” 2. Toen Maria hoorde dat de kinderen gedood werden schrok zij, nam het kind, wikkelde het in doeken en legde het in een kribbe van de ossen. 3. Toen ook Elizabeth hoorde dat Johannes gezocht werd, nam zij hem mee naar het gebergte. En zij keek om zich heen waar zij hem zou kunnen verbergen, maar er was daar geen schuilplaats. Toen zuchtte Elizabeth en zei met luider stem: “Berg Gods, neem moeder en kind op” want Elizabeth kon niet verder. En terstond spleet de berg, want nam haar op. En er scheen voor hen licht door de berg, want er was een engel van de Heere bij hen, die hen behoedde.

23 - 1. Herodes echter zocht Johannes en zond dienaren naar Zacharias en liet hem vragen: “Waar hebt gij uw zoon verborgen?” Maar hij antwoordde hun: “Ik verricht mijn dienst voor God en ben steeds in de tempel van de Heer. Ik weet niet waar mijn zoon is.” 2. En de dienaren gingen heen en brachten dit alles aan Herodes over. Toen werd Herodes toornig en dacht: “Zijn zoon zal zeker koning over Israël worden.” En opnieuw stuurde hij hem de boodschap: “Spreek de waarheid! Waar is uw zoon? Gij weet toch dat uw bloed in mijn hand ligt.” En de dienaren vertrokken en brachten dit alles aan hem over. 3. Toen antwoordde Zacharias: “Ik ben een martelaar van God als gij mijn bloed vergiet, want de Heere zal mijn geest tot zich nemen, omdat gij onschuldig bloed vergiet in de voorhof van de tempel van de Heere. En tegen de morgenschemering werd Zacharias vermoord. En de kinderen van Israël wisten niet dat hij vermoord was.

24 - 1. Maar toen de priesters op het uur der begroeting binnenkwamen kwam de zegen van Zacharias hen niet tegemoet zoals gewoonlijk. Zo bleven de priesters op Zacharias wachten om hem met gebed te begroeten en de Allerhoogste te prijzen. 2. Maar toen hij wegbleef werden zij allen ongerust. Tenslotte waagde een van hen het

om naar binnen te gaan. En bij het altaar zag hij geronnen bloed en hoorde hij zijn stem zeggen: “Zacharias is vermoord en zijn bloed zal niet uitgewist worden tot zijn wreker komt.” Toen hij deze woorden hoorde schrok hij, ging weer naar buiten en vertelde het aan de priesters. 3. En nadat zij moed verzameld hadden gingen zij naar binnen en zagen wat er gebeurd was. En de panelen van de tempel weeklaagden en zelf scheurden zij (hun klederen) van boven tot beneden. Zijn lichaam vonden zij niet, maar wel vonden zij zijn bloed, dat versteend geworden was. En bevreesd gingen zij weer naar buiten en deelden aan heel het volk mee, dat Zacharias vermoord was. En alle stammen van het volk vernamen het en zij beweenden hem en weeklaagden drie dagen en drie nachten. 4. Na de drie dagen beraadslaagden de priesters wie zij in de plaats zouden aanstellen en het lot viel op Simeon, want hij was het, aan wie door de Heilige geest bekendgemaakt was, dat hij de dood niet zou zien eer hij de Christus in het vlees zou hebben aanschouwd.

25 - 1. Maar ik, Jakobus, die deze geschiedenis heb opgeschreven, trok mij terug in de woestijn toen er in Jeruzalem, bij de dood van Herodes een grote opschudding was ontstaan, tot de rust was weergekeerd. En ik loofde de Heere God die mij het verstand en de wijsheid had gegeven om deze geschiedenis op te schrijven. 2. *De genade zal zijn met hen die onze Heere Jezus Christus vrezen, aan wie zij de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid. Amen*

5. DE HANDELINGEN VAN PILATUS

Het Evangelie van Nicodémus

UITGAVE: De Nag Hammadi Geschriften, Jacob Slavenburg, Willem Glaudemans e.d., Ankh-Hermes 2004. *Enige Nieuwtestamentische Apokriefe geschriften* (3 dln.), vertaald door R. ten Kate en C.A. Tukker, De Banier 1984, 1994, 1998. *Apocriefen van het Nieuwe Testament* door A.F.J. Klijn, Uitgeverij Ten Have, 2006

Dit boek werd later ook genoemd *het Evangelie van Nicodémus*, omdat deze er de voornaamste rol in vervulde. Het bestaat uit 2 delen, namelijk de *Acta Pilati*, ofwel Handelingen van Pilatus, en de *Descensus Christi ad Inferos*, ofwel Hellevaart van Christus. Het laatste, het kleinste deel werd later toegevoegd. Er zijn diverse vertalingen bekend vanuit het oorspronkelijk Grieks, zoals Latijn, Koptisch, Syrisch en Aramees.

Handelingen van Pilatus beweert een ooggetuige verslag te zijn van Jezus' proces en executie. De inleiding van het geschrift verwijst naar keizer Theodosius II, waaruit blijkt dat het zijn uiteindelijke vorm heeft gekregen aan het begin van de vijfde eeuw.

Al vanaf het midden van de tweede eeuw wordt er door de christelijke schrijver Justinus in zijn Apologie 35.9 en 48.3 over *acta* geschreven die door Pilatus naar aanleiding van het proces tegen Jezus zouden zijn geschreven. Het is de vraag of deze toen nog werkelijk voorhanden waren. Meestal neemt men echter aan dat het werk grotendeels in de loop van de vierde eeuw geschreven is. Maar de belangstelling daarvoor is een teken dat er een behoefte bestond om de gebeurtenissen rondom de dood van Jezus nauwkeurig te leren kennen.

Het *Evangelie van Nicodémus*, wil aan dit verlangen voldoen. Het ziet er zeer officieel uit. Niet alleen zijn de Romeinen bij de opstelling betrokken, maar ook de Joodse leiders. Voor zover ze in het Nieuwe Testament terloops worden genoemd, worden ze nu uitvoerig aan het woord gelaten.

De inhoud voldeed zo aan de nieuwsgierigheid van de christenen maar diende ook een apologetisch doel. Op blz. 73-74 is al gezegd dat er onder de christenen vooral belangstelling was voor de rol die de Romein Pilatus bij dit alles heeft gespeeld. Met betrekking tot het beeld dat hier van Jezus wordt gegeven, is het duidelijk dat er een verlangen bestond naar kennis aangaande de historische betrouwbaarheid.

Het tweede deel, van *de nederdaling ter hel*, verhaalt dat Jezus na zijn dood eerst naar de hel gegaan is en wat daar gesproken is. In later tijd kwamen er nog enkele aanhangsels bij, zoals een brief van Pilatus aan keizer Tibérius, waarin hij zich excuseert over de terechtstelling van Jezus.

In de oude kerk was een van de hoofdleringen, dat men geloofde dat Jezus de macht van de duisternis verbrak en overwon en de zielen bevrijdde uit de gevangenschap van de duivel in de hel. De hellevaart van Jezus was een geliefd thema in de oude kerk. Het feit wordt duidelijk verwoordt in de 12 Geloofsartikelen, waar van Jezus gezegd wordt: gekruisigd, gestorven, begraven, ... *nedergedaald ter hel*.

In de tijd van de reformatie werd deze gedachte gecorrigeerd door de meeste Reformatoren. Zij leerden dat *Jezus neergedaald is ter hel*, betekent dat Jezus aan het kruis verschrikkelijke helse strijd en aanvechtingen heeft geleden. Dezelfde opvatting wordt geleerd in de Heidelbergse Catechismus (zondag 16 vraag 44). Eigenlijk iets heel anders, dan zoals er in de oude kerk over werd gedacht.

Dit tweede gedeelte wordt in deze digitale versie niet weergegeven.

Inleiding

Ik, Ananias,³⁷ een officier van de Pretoriaanse Garde, onderlegd in de wet, was in kennis gekomen met onze Heere Jezus Christus uit de Heilige Schriften die ik gelovig had leren kennen; een man die bovendien de heilige doop waardig gekeurd werd. Toen ik een onderzoek ingesteld had naar de toenmaals opgestelde acta naar aanleiding van onze Heere Jezus Christus die de Joden ten tijde van Pontius Pilatus op schrift gesteld hadden, vond ik de volgende verslagen in de Hebreeuwse taal. Ik heb ze door Gods goedheid in het Grieks vertaald, zodat allen die de naam van onze Heere Jezus Christus aanroepen ze kunnen lezen.

Dit vond plaats in het zeventiende jaar van de regering van onze keizer Flavius Theodosius en in het zesde jaar van de Nobilitas van Flavius Valentinianus, in de negende indictie.

Welnu, ieder die dit leest en in een ander boek overneemt, neem mij in gedachten en bid voor mij dat God mij genadig mag zijn en de zonden die ik tegen Hem gedaan heb, moge verzoenen. *Vrede aan die lezen, aan die luisteren en hun huisgenoten. Amen.*

Het begin van het verslag van Nikodémus

In het negentiende jaar van de regering van de Romeinse keizer Tiberius, toen Herodes koning van Galiléa was, in het negentiende jaar van zijn regering, op de achtste dag voor de calendae van april, dat is op de vijfentwintigste maart, gedurende het consulaat van Rufus en Rubellio, in het vierde jaar van de tweehonderdentweede Olympiade, toen Josef Kájafas hogepriester over de Joden was.

Wat Nikodémus na de kruisiging en het lijden van de Heere heeft vastgesteld en overgeleverd over het doen en laten van de opperpriesters en de overige Joden - deze Nikodémus had dat dus in het Hebreeuws geschreven - luidt als volgt:

De Joden richten een verzoek tot Pilatus om Jezus te ondervragen

1. 1 De opperpriesters en de Schriftgeleerden kwamen in vergadering bijeen, namelijk Annas en Kájafas, Semes, Dathaës en Gamaliël, Judas, Levi en Naftali, Alexander en Jairus en de overige Joden. Ze kwamen bij Pilatus om Jezus van vele dingen te beschuldigen. Ze zeiden: 'We weten dat Hij de zoon van Jozef de timmerman is en zijn moeder is Maria maar Hij zegt van zichzelf dat hij de Zoon van God is en Koning. Maar bovendien ontheiligt Hij de sabbat en Hij wil onze voorvaderlijke wet afschaffen.'

Pilatus zei hen: 'En wat doet Hij dan wel waaruit blijkt dat Hij de wet wil afschaffen?' De Joden zeiden: 'We hebben een wet dat we niemand op sabbat zouden genezen. Maar deze man met Zijn boze streken heeft op sabbat lammen, verminkten, verlamden, blinden, kreupelen, doven en bezetenen genezen.' Pilatus zei tegen hen: 'Met wat voor boze streken?' Ze zeiden hem: 'Hij is een tovenaars en door middel van Beëlzebub, de overste van de duivels werpt Hij boze geesten uit en ze zijn alle aan hem onderworpen.' Pilatus zei tegen hen: 'Het is onmogelijk om demonen met een onreine geest uit te werpen maar alleen door de god Asclepius.'

2. De Joden zeiden Pilatus: 'We verzoeken uwe majesteit om Hem voor uw rechterstoel te dagen en Hem te verhoren.' En Pilatus nodigde hen bij zich uit en zei: 'Vertel hoe ik als stadhouder een koning kan ondervragen?' Ze zeiden: 'Wij zeggen niet dat Hij een koning is, maar dat hij dat van zichzelf zegt.' En Pilatus gaf zijn bode opdracht en zei hem: 'Laat Jezus op een rustige manier voorgeleid worden.' De bode ging weg en toen hij zag Wie het was viel hij voor Hem neer. Hij nam de sjaal die hij

in zijn hand hield, breidde die op de grond uit en zei tegen Hem: ‘Heer, loop hierover naar binnen want de stadhouder nodigt u uit’ Maar toen de Joden zagen wat de bode had gedaan, schreeuwden ze naar Pilatus en zeiden: ‘Waarom gaf u geen bevel door middel van een heraut dat hij moest komen maar deed u dat door een bode? Want zodra de bode Hem zag viel hij voor Hem neer en spreidde een sjaal op de grond en liet Hem daarover als een koning lopen.’

Het verhaal van de bode

3. Toen liet Pilatus de bode komen en zei hem: ‘Waarom heb je dit gedaan en heb je je sjaal op de grond gelegd en liet je Jezus daarover lopen?’ De bode antwoordde hem: ‘Heer stadhouder, toen u mij naar Jeruzalem stuurde, naar Alexander, zag ik hem op een ezel zitten en de kinderen van de Hebreëen hielden takken in hun hand en schreeuwden het uit. Anderen spreidden hun kleren voor hem uit en zeiden: “*Geef nu redding, Gij die in de hoogste hemelen zijt. Gezegend is Hij die komt in de Naam van de Heere.*”

4. De Joden riepen de bode toe: ‘De kinderen van de Hebreëen schreeuwden in het Hebreeuws, hoe weet je dat in het Grieks?’ De bode antwoordde: ‘Ik vroeg een Jood en zei: “Wat roepen ze in het Hebreeuws?” En die vertaalde het voor mij.’ Pilatus zei tegen hem: ‘En wat schreeuwden ze in het Hebreeuws?’ De Joden antwoordden hem: ‘*Hosanna membromè, baruchamma adonai.*’ Pilatus vroeg hen: ‘En dat “hosanna” en de rest, hoe moet je dat vertalen?’ De Joden gaven ten antwoord: ‘*Geef nu redding, Gij die in de hoogste hemelen zijt. Gezegend is Hij die komt in de Naam van de Heere.*’ Pilatus zei tegen hen: Als jullie ervan getuigen zijn dat deze woorden door de kinderen gesproken zijn wat heeft de bode dan misdaan?’ Toen werden ze stil. De stadhouder zei tegen de bode: ‘Ga naar buiten en breng Hem binnen zoals je wilt.’ En de bode ging naar buiten en deed net als tevoren en zei tegen Jezus: ‘Heer, ga binnen, de stadhouder nodigt u uit.’

Het verhaal van de vaandeldragers

5. Toen Jezus binnenkwam en de vaandeldragers hun vaandels vasthielden, neigden de beelden op de vaandels zich en brachten Jezus hulde. Toen de Joden zagen dat de standaarden dit deden, hoe ze zich neigden en Jezus hulde brachten, begonnen ze hard tegen de vaandeldragers te schreeuwen. Maar Pilatus zei tegen de Joden: ‘Zijn jullie niet verbaasd hoe de beelden zich neigden en Jezus hulde brachten?’ De Joden zeiden tegen Pilatus: ‘We zagen hoe de vaandeldragers bogen en hem hulde brachten.’ En de stadhouder ontbood de vaandeldragers en vroeg hen: ‘Waarom hebben jullie dit gedaan?’ Ze antwoordden Pilatus: ‘Wij zijn Grieken en tempelvereerders, hoe zouden we Hem hulde brengen? We hielden de beelden immers vast maar ze neigden zich uit eigen beweging en brachten Hem hulde.’

6. Toen zei Pilatus tegen de leiders van de synagoge en de oudsten van het volk: ‘Zoekt ervaren en sterke mannen uit om de standaarden vast te houden en laat ons zien of de beelden uit zichzelf buigen.’ Daarop namen de oudsten van het volk twaalf sterke en ervaren mannen en lieten hen de standaarden met zes man tegelijk dragen en ze stonden voor de rechterstoel van de stadhouder. En Pilatus zei tegen de bode: ‘Haal Hem uit het gerechtsgebouw en breng Hem opnieuw op welke manier je maar wilt.’ En Jezus verliet het gerechtsgebouw met de bode. En Pilatus liet hen komen die de beelden tevoren hadden gedragen en zei hun: ‘Ik heb bij het welzijn van de keizer gezworen dat indien de standaarden niet buigen als Jezus binnenkomt, ik jullie hoofd zal afhakken.’ En de stadhouder beval Jezus een tweede keer binnen te komen. En de bode deed als tevoren en vroeg Jezus dringend op zijn sjaal te lopen. Dat gebeurde en

Hij kwam binnen. Toen hij binnenkwam neigden de standaarden opnieuw en brachten Jezus hulde.

Het bericht van de vrouw van Pilatus

2. 1. Toen Pilatus dit zag werd hij bang en probeerde zich van zijn rechterstoel te verheffen. En terwijl hij dat van plan was, kwam er een boodschap van zijn vrouw: 'Laat je niet in met deze rechtvaardige Man, want ik heb vannacht naar aanleiding van Hem veel geleden.' En Pilatus liet al de Joden roepen en zei tegen hen: 'Jullie weten dat mijn vrouw godvruchtig is en dat ze geneigd is zich met jullie Joodse geloof in te laten.' Ze antwoordden hem: 'Ja, dat weten we.' Pilatus zei hun: 'Kijk, mijn vrouw zendt mij een boodschap: "Bemoei je niet met deze rechtvaardige Man, want ik heb vannacht naar aanleiding van Hem veel geleden." De Joden antwoordden Pilatus: 'Hebben we u niet gezegd dat Hij een tovenaars is. Let maar op, Hij heeft uw vrouw een droom ingegeven.'

2. En Pilatus riep Jezus bij zich en zei hem: 'Wat deze mannen tegen u inbrengen, zegt u dat niets?' Jezus zei: 'Als ze machteloos waren, zouden ze niets zeggen, want ieder mens heeft macht over zijn eigen stem om zowel goed als kwaad te spreken. Ze moeten zelf maar zien.'

Onenigheid tussen de getuigen

3. Toen antwoordden de oudsten van de Joden en zeiden tegen Jezus: 'Wat zullen we zien? In de eerste plaats dat u een buitenechtelijk kind bent; in de tweede plaats dat u geboorte de moord op de kinderen in Bethlehem ten gevolge had en in de derde plaats dat uw vader Jozef en uw moeder Maria naar Egypte zijn gevlucht omdat ze zich onder het volk niet konden vertonen.'

4. Er stonden daar enige vrome Joden bij die zeiden: 'We zeggen niet dat Hij een buitenechtelijk kind is want we weten dat Jozef met Maria verloofd was en hij dus niet buitenechtelijk is.' Daarop zei Pilatus tegen de Joden die daarover spraken: 'Jullie bewering is niet juist want er was sprake van een verloving zoals jullie volksgenoten zeggen.' Annas en Kájafas zeiden tegen Pilatus: 'Wij, de hele menigte, roepen dat Hij een buitenechtelijk kind is en we worden niet geloofd. Dit zijn proselieten en leerlingen van Hem.' En Pilatus riep Annas en Kájafas bij zich en zei hun: 'Wat zijn dat, proselieten?' Ze antwoordden: 'Dat zijn mensen die van Griekse afkomst zijn en nu Joden zijn geworden.' Degenen die hadden gezegd dat Hij geen buitenechtelijk kind was, namelijk Lazarus, Asterius, Antonius, Jacob, Amnes, Zeras, Samuël, Izak, Fineës, Crispus, Agrippa en Judas, zeiden: 'We zijn geen proselieten geworden maar we zijn afstammelingen van de Joden en spreken de waarheid want we waren aanwezig bij de verloving van Jozef en Maria.'

5. En Pilatus riep deze twaalf mannen bij zich die ontkenden dat Hij een buitenechtelijk kind is en zei hun: 'Ik bezweer jullie bij het heil van de keizer: Is jullie bewering waar dat Hij geen buitenechtelijk kind is.' Ze zeiden Pilatus: 'We hebben een wet die ons verbiedt te zweren want het is een zonde. Maar laten de anderen zweren bij het heil van de keizer dat het op straffe des doods anders is dan we hebben gezegd.' Pilatus zei tegen Annas en Kájafas: 'Geven jullie hierop geen antwoord.' En Annas en Kájafas zeiden Pilatus: 'Deze twaalf mannen die zeggen dat Hij geen buitenechtelijk kind is, worden geloofd. Maar wij, de hele menigte, die roepen dat Hij dat wél is en een tovenaars, iemand die zegt de Zoon van God te zijn en koning; wij worden niet geloofd.'

6. En Pilatus gaf opdracht dat de hele menigte naar buiten zou gaan behalve de twaalf mannen die hadden ontkend dat Hij een buitenechtelijk kind is. En hij beval dat Jezus

apart werd genomen. En Pilatus vroeg: ‘Op grond waarvan willen ze hem doden?’ Ze antwoordden Pilatus: ‘Ze zijn afgunstig omdat hij genezingen verricht op sabbat.’ Pilatus zei: ‘Willen ze hem dan doden vanwege een goed werk?’ Ze antwoordden hem: ja.’

Pilatus vraagt of Jezus koning is en spreekt over de waarheid

3. 1. Toen werd Pilatus kwaad en verliet het gerechtsgebouw en zei hun: ‘Ik roep de zon tot getuige dat ik geen enkele schuldige daad bij deze man kan aantreffen.’ De Joden antwoordden en zeiden tegen de stadhouder: ‘Indien deze man geen boosdoener was, zouden we hem niet aan u hebben uitgeleverd.’ En Pilatus zei: ‘Neemt hem zelf en beoordeelt Hem naar jullie eigen wet.’ De Joden zeiden Pilatus: ‘Volgens onze wet is het niet geoorloofd iemand ter dood te veroordelen.’ Pilatus zei: ‘Heeft God jullie verboden te doden maar het mij wél toegestaan?’

2. En Pilatus ging het gerechtsgebouw weer binnen, riep Jezus en vroeg hem apart: ‘Zijt Gij de koning van de Joden?’ Jezus antwoordde Pilatus: ‘Zegt gij dit uit uzelf of zeiden anderen dit over Mij?’ Pilatus antwoordde Jezus: ‘Ben ik een Jood? Uw eigen volk en de opperpriesters hebben U aan mij uitgeleverd. Wat hebt Gij gedaan?’ Jezus antwoordde: ‘Mijn koninkrijk is niet van deze wereld. Was immers Mijn koninkrijk van deze wereld dan zouden mijn dienaren gevochten hebben om te voorkomen dat Ik aan de Joden zou worden uitgeleverd. Welnu, mijn koningschap is niet van hier.’ Pilatus zei tegen hem: ‘Zijt Gij dus toch een koning?’ Jezus antwoordde hem: ‘Gij zegt dat Ik een koning ben, want daarom ben Ik geboren en gekomen dat ieder die uit de waarheid is Mijn stem zou horen.’ Pilatus zei tegen Hem: ‘Wat is waarheid?’ Jezus antwoordde hem: ‘Waarheid komt uit de hemel.’ Pilatus zei: ‘Is er geen waarheid op aarde?’ Jezus zei tegen Pilatus: ‘Gij ziet hoe zij die de waarheid spreken, worden beoordeeld door hen die gezag op aarde uitoefenen.’

Pilatus wil dat de Joden Jezus veroordelen

4. 1. En Pilatus liet Jezus in het gerechtsgebouw achter en ging naar de Joden buiten en zei hun: ‘Ik vind geen enkele schuld in Hem.’ De Joden zeiden Hem: ‘Hij zei: “Ik ben in staat deze tempel af te breken en hem in drie dagen weer op te bouwen.”’ Pilatus zei: ‘Welke tempel?’ De Joden zeiden: ‘De tempel die Salomo in zesenvestig jaar heeft gebouwd.’⁹ Deze man zegt dat hij die zal afbreken en in drie dagen zal opbouwen.’ Pilatus zei tegen hem: ‘Ik sta onschuldig ten opzichte van het bloed van deze rechtvaardige man.

2. Jullie moeten maar zien.’ De Joden zeiden: ‘Zijn bloed kome over ons en onze kinderen.’ Pilatus riep de oudsten, de priesters en de levieten bijeen en zei in het geheim tegen hen: ‘Doe dit niet want niets waarvan jullie hem beschuldigen, verdient de doodstraf. Want jullie beschuldiging betreft genezing en ontheiliging van de sabbat.’ De oudsten, de priesters en de levieten zeiden: ‘Indien iemand de spot drijft met de keizer is hij de doodstraf waard, of niet?’ Pilatus zei: ‘Hij is de doodstraf waard.’ De Joden zeiden tegen Pilatus: ‘Indien iemand de spot drijft met de keizer is hij dus de doodstraf waard, maar deze man heeft de spot met God gedreven.’

3. Toen gaf de stadhouder de Joden het bevel het gerechtsgebouw te verlaten. Hij riep

⁹ Verkeerde interpretatie. Het betreft de herbouw van de tempel door Herodus. In **het 18^e jaar** van zijn regering (sept. 19 – sept 20 v.C.) begint Herodus de tempel te herbouwen, (Jos. Joodse Hist. 15^e boek, 14^e hfd. 676). De bouw van het Heilige duurde 18 maanden, aan het overige werd 8 jaar besteed, 14^e hfd. Nr. 678. Na de inwijding ging men verder met uitbouw e.d. Zie chronologie.

Jezus bij zich en zei hem: ‘Wat zal ik met U doen?’ Jezus gaf Pilatus ten antwoord: ‘Wat u is gegeven.’ Pilatus zei: ‘Hoe bedoelt U “gegeven”?’ Jezus zei: ‘Mozes en de profeten hebben over Mijn dood en opstanding tevoren bericht.’ De Joden hadden dit toevallig vernomen en zeiden tot Pilatus: ‘Wat moet u nog meer horen dan deze godslastering?’ Pilatus zei de Joden: ‘Indien deze uitspraak een godslastering is, neemt hem daarvoor dan gevangen en brengt hem naar je synagoge en veroordeelt hem naar jullie wet.’ De Joden antwoordden Pilatus: ‘Onze wet bepaalt dat indien iemand zondigt tegen een ander deze veertig min één slagen moet krijgen en dat wie God lastert, gestenigd moet worden.’

4. Pilatus zei hun: ‘Neemt Hem zelf en straft Hem zoals jullie willen.’ De Joden zeiden tegen Pilatus: ‘Wij willen dat hij gekruisigd wordt.’ Pilatus zei: ‘Hij verdient de kruisiging niet.’ 5. De stadhouder keek naar de menigte van de Joden die om hem heen stond en toen hij zovelen van de Joden zag huilen, zei hij: ‘Niet de hele menigte wil dat hij sterft.’ Maar de oudsten van de Joden zeiden: ‘Wij, deze hele menigte is hier gekomen met de bedoeling dat hij zou sterven.’ Pilatus zei tegen de Joden: ‘Waarom zou hij sterven?’ De Joden zeiden: ‘Omdat hij zichzelf Zoon van God en een Koning heeft genoemd.’

Nikodémus verdedigt Jezus

5. 1. Toen trad Nikodémus, een Jood, voor de stadhouder en zei: ‘Ik verzoek u, hooggeëerde, mij toe te staan een paar woorden te zeggen.’ Pilatus zei: ‘Spreek.’ Nikodémus zei: ‘Ik zei tegen de oudsten, de priesters, de levieten en de hele menigte in de synagoge: ‘Wat zijn jullie van plan te doen met deze Man?’ Hij doet vele tekenen en wonderen die niemand anders ooit heeft gedaan of zal doen. Laat Hem los en beraamt geen kwaad tegen Hem. Indien de tekenen die hij doet van God komen, zullen ze stand houden en indien ze van mensen komen, zullen ze tenietgaan. Want ook toen Mozes door God naar Egypte was gestuurd, deed hij vele tekenen die God hem had gezegd te doen voor farao, de koning van Egypte. En daar waren wonderdokters van farao, Jannes en Jambres en die deden heel wat tekenen die ook Mozes deed. De Egyptenaren hielden Jannes en Jambres voor goden. En daar de tekenen die ze deden niet van God kwamen, gingen ze niet alleen zelf te gronde maar ook die in hen geloofden. Welnu, laat deze Man gaan, want Hij verdient niet gedood te worden.’

2. De Joden spraken tot Nikodémus: ‘Ben je zijn leerling geworden en neem je het daarom voor hem op? Nikodémus zei tegen hen: ‘Is misschien ook de stadhouder een leerling van hem geworden dat hij het voor hem opneemt? Heeft de keizer hem niet in deze waardigheid aangesteld?’ Toen gingen de Joden tekeer en knarsten met hun tanden tegen Nikodémus. Pilatus zei hun: ‘Waarom knarsen jullie je tanden tegen hem wanneer je de waarheid hoort?’ De Joden zeiden tegen Nikodémus: ‘Accepteer zijn waarheid en deel zijn lot.’ Nikodémus zei: ‘Waarlijk, mag het zo zijn zoals jullie zeggen.’

Velen getuigen van de wonderen die Jezus heeft gedaan

6. 1. Toen kwam er een van de Joden bij staan en vroeg aan de stadhouder het woord. De stadhouder zei: ‘Indien je iets wil zeggen, doe dat.’ En de Jood zei: ‘Ik lag gedurende achtendertig jaar in smartelijk lijden. Toen kwam Jezus en velen die van demonen waren bezeten en die ziek lagen met verschillende kwalen werden door hem genezen. En een paar jongens kregen medelijden met mij en droegen mij met bed en al en brachten mij bij hem. Toen Jezus mij zag was Hij over mij bewogen en zei me: ‘Neem je bed op en loop.’ En ik nam mijn bed op en liep.’ De Joden zeiden Pilatus:

‘Vraag hem wat voor een dag het was waarop hij werd genezen.’ De man die was genezen zei: ‘Op een sabbat.’ De Joden zeiden: ‘Hebben we je het niet voldoende bijgebracht dat Hij op sabbat geneest en demonen uitdrijft?’

2. En er kwam nog een Jood bij staan die zei: ‘Ik was blind geboren, ik hoorde een stem maar ik zag geen gezicht. Toen Jezus voorbijkwam riep ik met een luide stem: ‘‘Heb medelijden met mij, Zoon van David.’’ En Hij kreeg medelijden met mij en legde Zijn handen op mijn ogen en op hetzelfde ogenblik kon ik weer zien.’ En er kwam nog een Jood bij die zei: ik liep gebogen en hij liet mij door Zijn woord weer rechtop lopen.’ En een ander zei: ‘ik was melaats en hij genas mij met een woord.’

7. 1. En een vrouw genaamd Bernice riep uit de verte en zei: ‘Ik leed aan bloedvloeïngen en ik raakte de zoom van Zijn mantel aan en het hield na twaalf jaar op.’ De Joden zeiden: ‘We hebben een wet op grond waarvan het een vrouw niet geoorloofd is een getuigenis af te leggen.’

8. 1. En anderen, een menigte van mannen en vrouwen, riepen uit: ‘Deze Man is een profeet en de demonen zijn hem onderworpen.’ Pilatus zei tegen degenen die beweerden dat de demonen aan hem onderworpen zijn: ‘Waarom zijn jullie leraren dat dan ook niet?’ Ze zeiden Pilatus: ‘Dat weten we niet.’ Anderen zeiden: ‘Hij bracht Lazarus die dood was, na vier dagen uit het graf tot leven.’ Toen begon de stadhouder te beven en zei tot de hele menigte van de Joden: ‘Waarom willen jullie onschuldig bloed vergieten?’

Het volk kiest voor Barabbas

9. 1. En hij riep Nikodémus en de twaalf mannen die hadden gezegd dat Hij geen buitenechtelijk kind was, bij zich en zei hun: ‘Wat zal ik doen? Want er komt opstand onder het volk.’ Ze antwoordden hem: ‘We weten het niet. Ze moeten maar zien.’ Opnieuw riep Pilatus de hele menigte van de Joden en zei: ‘Jullie weten van de gewoonte dat op het feest van de ongedesemde broden een gevangene aan jullie wordt vrijgelaten. In de gevangenis heb ik iemand zitten die ter dood veroordeeld is, Barabbas, en deze Jezus die voor jullie staat, in wie ik geen schuld kan vinden. Wie willen jullie dat ik aan jullie vrijlaat?’

Maar ze schreeuwden: ‘Barabbas.’ Pilatus zei: ‘Wat zal ik dan met Jezus doen, die Christus wordt genoemd?’ De Joden schreeuwden: ‘Laat Hem gekruisigd worden’. Maar sommigen van de Joden antwoordden: ‘U bent niet langer vriend van de keizer als u deze Man vrijlaat, want Hij noemt zich Zoon van God en een Koning. U wilt dus hem en niet de keizer als koning.’ Pilatus zegt dat de Joden zich altijd tegen hun weldoeners verzetten.

2. En Pilatus was kwaad en zei tegen de Joden: ‘Jullie volk is altijd opstandig en het verzet zich tegen jullie weldoeners.’ De Joden vroegen: ‘Wat voor weldoeners?’ Pilatus antwoordde: ‘Ik heb gehoord dat jullie God je in Egypte uit harde slavernij heeft gehaald en jullie veilig door de zee heeft gebracht alsof het droog land was, jullie voedde in de wildernis en jullie manna en kwakkels heeft gegeven en jullie water uit de rots te drinken gaf en jullie de wet schonk. En ondanks dat alles hebben jullie de boosheid van jullie God opgewekt en wilden jullie een gegoten kalf en vertoornen God. En Hij wilde jullie doden. Maar Mozes heeft voor jullie gesmeekt en jullie werden niet ter dood gebracht. En nu beschuldigen jullie mij de keizer te haten.’

3. En hij stond op van de rechterstoel om naar buiten te gaan toen de Joden riepen: ‘Als koning kennen we alleen de keizer en niet Jezus. Immers, wijze mannen brachten

hem gaven uit het oosten in de veronderstelling dat hij een koning was. Toen Herodes van de wijzen hoorde dat er een koning was geboren, trachtte hij hem te doden. Maar toen zijn vader Jozef dat te weten kwam, nam hij hem en zijn moeder en ze vluchtten naar Egypte. Toen Herodes dat hoorde, doodde hij de kinderen van de Hebreëen die in Bethlehem geboren waren.’

4. Toen Pilatus deze woorden hoorde, werd hij bang. En hij bracht de menigte tot stilte omdat ze schreeuwden en zei tegen hen: ‘Is Hij daarom degene die Herodes zoekt?’ De Joden antwoordden: ‘Ja, dat is Hem.’ En Pilatus nam water en waste zijn handen ten overstaan van de zon en zei: ‘Ik ben onschuldig aan het bloed van deze Rechtvaardige. Zie maar.’ Weer riepen de Joden: ‘Zijn bloed kome over ons en onze kinderen.’

5. Toen beval Pilatus het gordijn voor de rechterstoel waarop hij zat, te sluiten en zei tegen Jezus: ‘Uw volk heeft U veroordeeld omdat U Koning zou zijn. Daarom heb ik besloten dat U eerst gezeseld zal worden in overeenstemming met de wet van de hooggeëerde keizers en dat Gij dan aan een kruis gehangen zult worden in de tuin waarin Gij werd gearresteerd. En laten Dysmas en Gestas, de twee misdadigers, samen met je worden gekruisigd.’

De kruisiging en de dood van Jezus

10. 1. Toen vertrok Jezus uit het gerechtsgebouw samen met de twee misdadigers. Toen ze ter plaatse waren, kleedden ze Hem uit en deden een linnen doek om zijn middel en zette een kroon van dorens op Zijn hoofd. Op dezelfde manier hingen ze de twee misdadigers op. Maar Jezus zei: ‘Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen.’ En de soldaten verdeelden Zijn kleren onder elkaar. En het volk stond naar hem te kijken. En de priesters samen met de leiders bespotten hem met de woorden: ‘Anderen heeft hij gered, laat hem ook Zichzelf redden. Als hij de Zoon van God is, laat hem van het kruis afkomen.’ En de soldaten dreven de spot met Hem door bovendien aan te komen met azijn vermengd met gal en ze zeiden: Als Gij koning van de Joden bent, red Uzelf.’ En na de veroordeling gaf Pilatus opdracht de beschuldiging die tegen hem ingebracht was door middel van een opschrift in het Grieks, Latijn en Hebreeuws te vermelden en wel met de woorden die de Joden hadden geformuleerd: ‘Hij is Koning van de Joden.’

2. Een van de misdadigers die werd gekruisigd zei tot Hem: Als Gij de Christus zijt, red Uzelf en ons.’ Maar Dysmas gaf hem verwijtend ten antwoord: ‘Ben je helemaal niet bang voor God nu je tot dezelfde straf veroordeeld bent? En wij terecht. Want wij krijgen onze verdiende straf voor onze daden. Maar deze Man heeft niets kwaads gedaan.’ En hij zei: ‘Heere, denk aan mij in Uw koninkrijk.’ En Jezus zeide tot hem: ‘Waarlijk, waarlijk, ik zeg je, heden zul je met Mij in het paradijs zijn.’

11. 1. En het was omstreeks twaalf uur dat er tot drie uur duisternis over het land was want de zon was verduisterd. En het gordijn van de tempel scheurde in tweeën. En Jezus schreeuwde met luide stem: ‘Abba, baddach ephkid roueli’, wat betekent: ‘*In Uw handen vertrouw ik mijn geest toe.*’ En toen hij dat gezegd had, gaf Hij de geest. En toen de centurio zag wat er was gebeurd, prees hij God en zei: ‘Deze Man was rechtvaardig’ En al de menigten die naar het schouwspel waren gekomen, sloegen zich op de borst en keerden naar huis terug toen ze hadden gezien wat er had plaatsgevonden.

2. Maar de centurio rapporteerde aan de stadhouder wat had plaatsgevonden. Toen de stadhouder en zijn vrouw dit hadden gehoord, waren ze diep bedroefd en ze aten noch dronken op die dag. En Pilatus liet de Joden komen en zei tegen hen: ‘Hebben jullie

gezien wat er is gebeurd?’ Maar ze antwoordden: ‘Er was een gewone zonsverduistering.’

3. Zijn bekenden stonden op grote afstand met de vrouwen die met hem uit Galiléa waren gekomen en ze zagen deze dingen. Maar een zeker man met de naam Jozef, een raadslid, uit de stad Arimathea, die het Koninkrijk van God verwachtte, ging naar Pilatus en vroeg om het lichaam van Jezus. En hij haalde het van het kruis, wikkelde het in een schone linnen doek en legde het in een graf uitgehouwen in de rotsen waarin nog nooit iemand had gelegen.

Jozef die om het lichaam van Jezus had gevraagd, wordt gevangengezet

12. 1. Toen de Joden hadden gehoord dat Jozef om het lichaam had gevraagd, werd hij gezocht. Dat betrof ook de twaalf mannen die hadden gezegd dat Jezus geen buitenechtelijk kind was, Nikodémus en vele anderen die bij Pilatus naar voren waren gekomen en zijn goede werken hadden bekendgemaakt. Maar allen verborgen ze zich. Slechts Nikodémus verscheen in het openbaar omdat hij een leider van de Joden was. En Nikodémus zei tegen hen: ‘Hoe zijn jullie de synagoge binnengekomen?’ De Joden antwoordden hem: ‘Hoe komt u in de synagoge? Je staat immers aan zijn kant en wat hem in de komende wereld ten deel zal vallen zal ook jouw deel zijn.’ Nikodémus zei: ‘Uitstekend, uitstekend.’

2. Jozef kwam eveneens te voorschijn en zei tegen hen: ‘Waarom zijn jullie kwaad op mij nu ik om het lichaam van Jezus gevraagd heb? Kijk, ik heb Hem in mijn nieuwe graf gelegd, Hem in een schone linnen doek gewikkeld en ik heb een steen voor de ingang van het graf gerold. Jullie hebben met de Rechtvaardige niet juist gehandeld omdat je geen berouw hebt dat je Hem gekruisigd hebt, maar hem zelfs met een lans hebben gestoken.

3. Daarop grepen de Joden Jozef en gaven bevel hem tot de eerste dag van de week op te sluiten. Ze zeiden hem: ‘Het is je bekend dat de tijd ons ontbreekt om iets tegen u te ondernemen omdat het sabbat wordt. Maar het is u ook bekend dat het je zelfs niet vergund wordt om begraven te worden, maar dat we uw lichaam voor de vogels in de lucht zullen gooien.’ Jozef zei tegen hen: ‘Dit is het woord van de hooghartige Goliath die de levende God en de heilige David beledigde. Want God zei door de mond van de profeet: “Mij komt de wrake toe, Ik zal het vergelden, zegt de Heere.” En hij die naar het lichaam niet besneden is maar wel naar het hart, heeft water genomen en waste zijn handen ten overstaan van de zon en zei: “Ik ben onschuldig aan zijn rechtvaardig bloed. Jullie zullen nog zien.” En jullie gaven Pilatus ten antwoord: “Zijn bloed kome over ons en onze kinderen.” Welnu, ik ben bang dat de toorn van God over jullie en jullie kinderen komt zoals jullie hebben gezegd.’

4. Toen de Joden deze woorden hoorden, waren ze inwendig razend. Ze grepen Jozef en sloten hem op in een huis zonder vensters met cipiers die voor de deur stonden. En ze verzegelden de deur van het gebouw waar Jozef was opgesloten. En op sabbat gaven de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten bevel dat ieder op de eerste dag van de week aanwezig zou zijn in de synagoge. En de hele menigte stond vroeg op om in de synagoge te beraadslagen op welke manier ze hem zouden doden. En tijdens de vergadering gaven ze bevel dat hij op uiterst smadelijke manier naar binnen moest worden gebracht.

Toen ze de deur openden, troffen ze hem niet aan En het hele volk was verbaasd en ontsteld omdat ze de zegels onaangetast aantroffen, hoewel Kájafas de sleutel had. En ze durfden niet langer de hand te leggen op hen die bij Pilatus ten gunste van Jezus hadden gesproken.

Leden van de wacht komen vertellen dat Jezus in de nacht uit de dood is opgestaan

13. 1. En terwijl ze nog verbaasd over Jozef in de synagoge zaten, kwamen enige leden van de wacht om wie de Joden Pilatus hadden gevraagd in verband met de bewaking van het graf van Jezus. Ze hadden moeten voorkomen dat de leerlingen hem zouden komen stelen. Zij meldden aan de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten wat er was gebeurd, namelijk hoe er een enorme aardbeving was geweest en ze een engel uit de hemel hadden zien neerdalen die de steen van de ingang van de rots had weggerold. Hij was er bovenop gaan zitten en hij schitterde als sneeuw en bliksem. ‘En we waren erg bang en lagen op de grond als doden. En we hoorden de stem van de engel die tot de vrouwen die bij het graf waren gebleven, zei: “Wees niet bang ik weet dat jullie Jezus zoeken die gekruisigd is. Hij is niet hier. Hij is verrezen zoals hij heeft gezegd. Komt en ziet de plaats waar de Heere heeft gelegen. En ga vlug aan Zijn leerlingen vertellen dat Hij is verrezen van tussen de doden en dat Hij in Galiléa is.”

2. De Joden vroegen: ‘Met welke vrouw heeft Hij gesproken?’ De leden van de wacht antwoordden: ‘We weten niet wie het waren.’ De Joden zeiden: ‘Hoe laat?’ De leden van de wacht zeiden: ‘Om middernacht.’ De Joden zeiden: ‘En waarom hebben jullie de vrouwen niet gearresteerd?’ De leden van de wacht zeiden: ‘We waren doodsbang en gaven alle hoop op het daglicht ooit nog te zien. Hoe zouden we ze dan hebben kunnen grijpen?’ De Joden zeiden: ‘Zo waarachtig als de Heere leeft, we geloven jullie niet.’ De leden van de wacht zeiden tegen de Joden: Jullie hebben zoveel tekenen van die Man gezien zonder te geloven, hoe zouden jullie ons dan geloven? Terecht hebben jullie gezworen: “Zo waarachtig als de Heere leeft”, want Hij leeft inderdaad.’ De leden van de wacht zeiden verder: ‘We hebben gehoord dat jullie de man die om het lichaam heeft gevraagd, hebben opgesloten en dat jullie de deur verzegeld hebben en dat jullie hem niet hebben aangetroffen toen jullie die openmaakten. Als jullie ons Jozef geven dan geven we jullie Jezus.’ De Joden zeiden: ‘Jozef is naar zijn eigen stad gegaan.’ En de leden van de wacht zeiden tegen de Joden: ‘Jezus is verrezen, zoals we van de engel hebben gehoord, en Hij is nu in Galiléa.’

3. Toen de Joden dit hoorden, werden ze erg bang en zeiden: ‘Laten we oppassen dat dit verslag niet bekend wordt en ieder zich tot Jezus bekeert.’ En de Joden beraadslaagden en boden een grote som geld aan en gaven die aan de soldaten van de wacht met de woorden: ‘Vertelt dat toen jullie sliepen ‘s nachts Zijn discipelen zijn gekomen en Hem hebben weggenomen. En als dit bekend wordt bij de stadhouder zullen we hem aanspreken en zorgen dat jullie geen moeilijkheden krijgen.’ Dat deden zij en zij vertelden wat hun was voorgezegd.

Sommige Joden uit Galilea komen vertellen dat ze Jezus hebben gezien

14. 1. Fineës, een priester, Adas, een leraar en Angaeüs, een leviet kwamen uit Galiléa naar Jeruzalem en zeiden de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten: ‘We hebben Jezus en Zijn discipelen zien zitten op de berg met de naam Mamilch. En Hij zei tegen Zijn discipelen: “Ga door de hele wereld en predikt de hele schepping. Wie heeft geloofd en is gedoopt, zal gered worden, maar die niet heeft geloofd, zal worden veroordeeld. En deze tekenen zullen de gelovigen begeleiden: in Mijn Naam zullen zij demonen uitdrijven, zij zullen in nieuwe tongen spreken, zij zullen slangen opnemen, en zij zullen alles wat dodelijk is drinken en het zal hen niet schaden, zij zullen de handen leggen op zieken en die zullen genezen.” En terwijl Jezus met Zijn leerlingen sprak, zagen wij dat Hij in de hemel werd opgenomen.’

2. Toen zeiden de oudsten, de priesters en de levieten: ‘Geeft de God van Israël de eer

en spreekt openlijk uit of je de dingen die je hebt beschreven werkelijk hebt gehoord en gezien.’ Wie het hen verteld hadden, zeiden: ‘Zo waarlijk de Heere God van onze vaders Abraham, Izaák en Jacob leeft, dit hebben we gehoord en we hebben gezien dat Hij in de hemel werd opgenomen.’

De oudsten, priesters en de levieten zeiden tegen hen: ‘Zijn jullie gekomen om ons dit te vertellen of om een gebed aan God op te dragen?’ Ze antwoordden: ‘Om een gebed op te dragen.’ De oudsten, de opperpriesters en de levieten zeiden hun: ‘Indien jullie zijn gekomen om een gebed aan God op te dragen wat heeft dit geklets in het bijzijn van het volk dan voor zin?’ Fineës, de priester, Adas, de leraar en Angaeus, de leviet zeiden tot de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten: Als de woorden die we zeiden over wat we gehoord en gezien hebben zonde zijn, let op: we staan voor u. Doet met ons wat u goed dunkt.’

En ze namen de wet en bezwoeren hen dit aan niemand te vertellen. En ze gaven hun eten en drinken en zetten hen de stad uit na hun geld en drie metgezellen meegegeven te hebben. Ze lieten hen naar Galiléa vertrekken. En ze gingen in vrede weg.

3. Maar toen die mannen naar Galiléa vertrokken waren, kwamen de opperpriesters, de leiders van de synagoge en de oudsten samen in de synagoge. Ze sloten de deur en hieven een lange klaagzang aan en zeiden: ‘Waarom is dit teken aan Israël geschied?’ Maar Annas en Kajafas zeiden: ‘Waarom zijn jullie in de war? Waarom huilen jullie? Weet je niet dat Zijn leerlingen veel geld aan de wacht bij het graf hebben gegeven en hen lieten zeggen dat een engel van de Heere neerdaalde en de steen wegrolde van voor de deur van het graf?’ Maar de priesters en de oudsten antwoordden: ‘Laat het zo zijn dat de leerlingen het lichaam hebben gestolen. Maar hoe kwam Zijn ziel weer in het lichaam zodat Jezus nu in Galiléa verblijft?’ Hoewel ze nauwelijks in staat waren hierop een antwoord te geven zeiden ze: ‘Het is ons niet geoorloofd een heiden te geloven.’

Een voorstel van Nikodémus

15. 1. En Nikodémus ging voor de Raad staan en zei: ‘Het is waar wat jullie zeggen. Jullie weten, volk van de Heere, dat de mannen die van Galiléa kwamen, godvrezend en mannen van eer zijn, dat ze hebzucht haten en vredelievend zijn. Ze hebben onder ede verklaard: “We zagen Jezus op de berg Mamilch met Zijn discipelen; Jezus heeft tot hen gezegd wat u van hen hebt gehoord en ze zagen dat Hij in de hemel werd opgenomen.” Niemand vroeg hen op welke manier hij opgenomen was. Het is immers net zoals ons het boek van de Heilige Schriften zegt: ‘Elia werd ook opgenomen in de hemel en Elisa heeft met een luide stem geroepen en Elia wierp zijn mantel van schapenvacht op Elisa die hij vervolgens op de Jordaan gooide. Hij stak de rivier over en ging naar Jericho. Toen kwamen de zonen van de profeten hem tegen en zeiden: “Elisa, waar is uw meester?” En hij zei dat hij was opgenomen in de hemel. Maar ze zeiden tegen Elisa: “Heeft misschien een geest hem weggenomen en hem op een van de bergen gegooid? Laten we onze slaven meenemen en hem gaan zoeken.” En ze haalden Elisa over en hij ging met hen mee. En ze zochten hem drie dagen en ze vonden hem niet en toen wisten ze dat hij opgenomen was. Welnu, luister naar mij. Laten ook wij gezanten zenden naar alle bergen in Israël en gaan kijken of de Christus misschien gegrepen is door een geest en op een van de bergen gegooid is.’

En met dit voorstel konden ze allen instemmen. En ze zonden gezanten naar alle bergen in Israël. Ze zochten naar Jezus en vonden hem niet. Maar ze vonden wel Jozef van Arimathea maar ze durfden hem niet aan te houden.

2. En ze deden verslag aan de oudsten, de priesters en de levieten en zeiden: ‘We hebben elke berg in Israël bezocht en hebben Jezus niet gevonden maar wel Jozef in

Arimathea.’ Toen ze over Jozef hoorden, waren ze blij en prezen de God van Israël. En de leiders van de synagoge en de priesters en de levieten pleegden overleg hoe ze Jozef zouden kunnen ontmoeten. Ze namen een papyrusrol en schreven het volgende aan Jozef: ‘Vrede zij met je. We weten dat we tegen God en u gezondigd hebben en we hebben de God van Israël gebeden dat ge u zou verwaardigen om naar uw vaders en kinderen te komen omdat we allemaal droevig zijn. Want toen we de deur openden, hebben we u niet gevonden. We weten dat wij boze plannen tegen u beraamden maar de Heere heeft u geholpen en de Heere zelf heeft ons plan tegen u, eerwaarde vader Jozef, zelf verijdeld.’

3. En ze kozen uit heel Israël zeven mannen uit, vrienden van Jozef, met wie Jozef zelf bekend was; en de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten zeiden tegen hen: let op! Indien hij onze brief aanneemt en leest, weet je dat hij met jullie naar ons toe zal komen. Maar als hij hem niet leest dan weet je dat hij kwaad is op ons. Groet hem dan in vrede en komt naar ons terug.’ En ze zegenden de mannen en lieten hen gaan. En de mannen kwamen bij Jozef en bogen zich voor hem neer zeiden hem: ‘Vrede zij met u.’ Hij antwoordde: ‘Vrede met jullie en heel het volk Israël.’ Ze gaven hem de brief. Jozef nam de rol, las de brief en kuste die. Hij zegende God en zei: ‘Gezegend zij de Heere God die de Israëlieten heeft bevrijd van het vergieten van onschuldig bloed. En gezegend zij God die Zijn engel zond en mij onder zijn vleugels beschermde.’ En hij zette een tafel voor hen klaar en ze aten en dronken en ze legden zich daar te ruste.

4. De volgende morgen stonden ze vroeg op en baden. En Jozef zadelde zijn ezel en ging met de mannen mee en ze kwamen in de heilige stad Jeruzalem. En het hele volk kwam Jozef tegemoet en riep: ‘Kom in vrede.’ En hij zei tot al het volk: ‘Vrede zij met jullie.’ En heel het volk kuste hem. Het volk bad met Jozef en was buiten zichzelf dat ze hem zagen. En Nikodémus ontving hem in zijn huis en richtte een grote ontvangst aan. Hij nodigde Annas en Kájafas, de oudsten, de priesters en de levieten uit in zijn huis en ze waren blij en aten en dronken met Jozef. En na het zingen van lofliederen ging iedereen weer naar huis; maar Jozef bleef in het huis van Nikodémus.

5. En op de volgende dag, de dag voor de sabbat, stonden de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten vroeg op en gingen naar het huis van Nikodémus. Nikodémus kwam hen tegemoet en zei: ‘Vrede zij met jullie.’ Ze antwoordden: ‘Vrede zij met u, met Jozef, met uw hele huis en met dat van Jozef.’ En hij ontving hen in zijn huis. De hele vergadering ging zitten en Jozef zat tussen Annas en Kájafas in. En niemand durfde iets tegen hem te zeggen. En Jozef zei: ‘Waarom heb je mij uitgenodigd?’ En ze gaven Nikodémus een wenk om tot Jozef te spreken. Nikodémus opende zijn mond en zei Jozef: ‘U weet dat de eerwaarde leraren, priesters en levieten van u iets willen vernemen.’ Jozef antwoordde: ‘Vraag maar.’ En Anna en Kájafas namen de wet en bezwoeren Jozef en zeiden: ‘Geef eer aan de God van Israël en belijd Zijn Naam. Want ook Achan pleegde geen meened toen hij de eed aflegde voor de profeet Jozua maar hij zei hem alles en liet niets voor hem achter. Daarom mag u ook voor ons geen woord achterhouden.’ Jozef antwoordde: ‘Ik zal niets voor jullie achterhouden.’ En ze zeiden hem: ‘We waren zeer verdrietig dat u het lichaam van Jezus vroeg en je het wikkelde in een schoon linnen kleed en het in een graf legde. En daarom namen we je in bewaring in een huis zonder vensters en sloten je op, verzegelden de deur; en plaatsten wachtposten op de plaats waar je was opgesloten. En op de eerste dag van de week openden we het huis en hebben je niet gevonden; en we waren zeer verdrietig en al het volk van de Heere was verbaasd tot op gisteren. Welnu, vertel ons wat er is gebeurd.’

6. En Jozef zei: ‘Op de dag voor de sabbat hebben jullie mij opgesloten om ongeveer

vier uur en ik bleef daar de hele sabbat. En middernacht, toen ik stond te bidden, werd het huis waarin jullie mij hadden opgesloten bij de vier hoeken opgenomen en ik zag als het ware een bliksemschicht voor mijn ogen. Ik viel vol angst op de grond. En iemand nam mij bij de hand en trok mij omhoog van de plaats waar ik was gevallen en vocht vloeide van mijn hoofd tot mijn voeten als water en de reuk van zalfolie kwam in mijn neus. En hij veegde mijn gezicht af, kuste mij en zei tegen me: “Wees niet bang, Jozef. Open je ogen en kijk wie er met je spreekt.” Ik keek op en zag Jezus. Ik beefde, ik dacht dat het een spook was en ik zei de gebeden op. En Hij deed het ook. Nu is het zo, zoals jullie weten, dat een spook onmiddellijk wegvlucht, indien hij iemand tegenkomt die hij de gebeden hoort zeggen. Maar toen ik zag dat hij ze ook zei, zei ik: “Rabbi Elia “ Hij zei: “Ik ben Elia niet.” En ik zei Hem: “Wie bent U, Heere?” Hij antwoordde: “Ik ben Jezus, om wiens lichaam je hebt gevraagd bij Pilatus, en je wikkelde mij in schoon linnen, je legde een doek op mijn gezicht en je legde mij in je nieuwe graf. Jij rolde een grote steen voor de deur van de rots.” En ik vroeg Hem die tegen mij sprak: “Laat mij de plaats zien waar ik U heb gelegd.” En Hij nam mij mee en toonde mij de plaats waar ik Hem had gelegd. En de linnen doek lag daar en ook de doek die op Zijn gezicht had gelegen. Toen begreep ik dat het Jezus was. En Hij nam mij bij de hand en zette mij in het midden van mijn huis, met de deuren dicht, en bracht mij naar mijn bed en zei me: “Vrede zij met u.” Toen kuste Hij mij en zeide tot mij: “Ga veertig dagen je huis niet uit. Want zie, Ik ga naar Mijn broeders in Galilea.”

De leiders van het volk tonen berouw

16. 1. En toen de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten deze woorden van Jozef hadden gehoord, werden ze als doden, vielen op de grond en vastten tot drie uur ‘s middags. En Nikodémus en Jozef zeiden tegen Annas en Kájafas, de priesters en de levieten: ‘Staat op, gaat op je benen staan en versterkt jezelf, want morgen is het de sabbat van de Heere.’ En ze stonden op en baden God, aten en dronken en ieder ging naar zijn eigen huis.

2. En op sabbat zaten onze leraars, de priesters en de levieten en vroegen aan elkaar: ‘Wat was dat toch voor een kwaadaardigheid die over ons gekomen is? Want we kennen zijn vader en moeder.’ Levi de leraar zei: ‘Ik weet dat zijn ouders God vrezen, de gebeden niet veronachtzamen en de tienden driemaal per jaar betalen. Toen Jezus geboren was, brachten zijn ouders hem naar deze plaats en gaven God onder andere brandoffers. En de grote leraar Simeon nam Hem in zijn armen en zei: “Heere, laat nu Uw dienaar gaan in vrede in overeenstemming met Uw woord, want mijn ogen hebben Uw heil gezien dat U bereid hebt voor alle volken, licht als openbaring voor de heidenen en luister voor Uw volk Israël.” En Simeon zegende hen en zei tegen Maria: “Ik geef u goede berichten aangaande dit Kind.” En Maria zei: “Goede, mijnheer?” En Simeon zei haar: “Goede. Zie, dit Kind is gesteld als een val en opstanding voor velen in Israël en als een teken dat weersproken zal worden; en een zwaard zal door uw ziel gaan en de gedachten van vele harten zullen aan het licht komen.’

3. Zij zeiden tegen Levi, de leraar: ‘Hoe weet je dat?’ Levi gaf hen ten antwoord: ‘Weet je niet dat ik de wet van hem geleerd heb?’ De Raad zei hem: ‘Wij willen je vader zien.’ En ze zonden een bode naar zijn vader. Toen ze hem ondervraagden zei hij tot hen: ‘Waarom geloofden jullie mijn zoon niet? De gezegende en rechtvaardige Simeon heeft hem de wet geleerd.’

De Raad zei: ‘Rabbi Levi, is het waar wat je hebt gezegd?’ Hij antwoordde: ‘Het is waar.’ Toen zeiden de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten onder

elkaar: ‘Vooruit, laten we boden naar Galiléa zenden en wel naar de drie mannen die naar ons toe kwamen en ons vertelden wat hij onderwees en van Zijn hemelvaart en laten ze ons vertellen hoe ze hem opgenomen zagen worden.’ Daar waren ze het allemaal mee eens. Ze zonden de drie mannen die al eerder naar Galiléa waren gegaan met hen en zeiden hun: ‘Zeg tegen Rabbi Adas en Rabbi Fineës en Rabbi Angaeus: “Vrede zij met jullie en allen die met jullie zijn.” Daar er een belangrijk onderzoek plaatsvindt in de Raad, zijn we naar jullie toegestuurd om u uit te nodigen naar de heilige plaats Jeruzalem.’

4. En de mannen gingen naar Galliër en vonden hen terwijl ze zaten en zich bezighielden met de wet en groetten hen met vrede. En de mannen die in Galliëa waren, zeiden tegen hen die naar hen toegekomen waren: ‘Vrede zij heel Israël.’ Ze antwoordden: ‘Vrede zij met ulieden.’ En verder zeiden ze hen: ‘Waarom zijn jullie gekomen?’ Zij die gezonden waren, antwoordden: ‘De Raad nodigt jullie uit naar de heilige stad Jeruzalem.’ Toen de mannen hoorden dat ze door de Raad waren uitgenodigd, baden ze God, zaten met de mannen aan tafel en aten en dronken. Toen stonden ze op en kwamen in vrede naar Jeruzalem

Ondervraging door de Joodse Raad

5. En de volgende dag zat de Raad in de synagoge en ondervroeg hen met de woorden: ‘Hebben jullie inderdaad Jezus zien zitten op de berg Mamilch terwijl hij Zijn elf discipelen onderwees? En heb je gezien dat Hij werd opgenomen?’ En de mannen gaven hen ten antwoord: ‘Wij hebben gezien dat Hij werd opgenomen zoals wij jullie gezegd hebben.’

6. Annas zei: ‘Haal ze uit elkaar en laten we kijken of hun verhaal overeenstemt.’ En ze haalden ze uit elkaar. En ze riepen eerst Adas en vroegen hem: ‘Rabbi, hoe zag je Jezus opgenomen worden?’ Adas antwoordde: ‘Toen hij op de berg Mamilch zat en zijn leerlingen onderwees zagen we dat een wolk Hem en Zijn leerlingen overschaduwde. En een wolk droeg hem omhoog naar de hemel en Zijn leerlingen lagen met hun gezicht op de grond.’ Toen riepen ze Fineës, de priester en vroegen hem ook: ‘Hoe zag je Jezus opgenomen worden?’ En hij zei hetzelfde. En vervolgens vroegen ze Angaeüs en hij zei ook hetzelfde. Toen zeiden de leden van de Raad: ‘De wet van Mozes bepaalt: “Op grond van het getuigenis van twee of drie getuigen zal elke zaak vaststaan.”

Buthem de leraar zei: ‘Er staat in de wet geschreven: “Hench leefde met God en was niet meer want God nam hem op.” Jaïrus de leraar zei: ‘We hebben ook gehoord over de dood van de heilige Mozes en daarvan is ons niets bekend, want er staat in de wet van God geschreven: “En Mozes stierf zoals de mond van God had besloten en niemand kent zijn graf tot op vandaag.” En Rabbi Levi zei: ‘Waarom zei Rabbi Simeon toen hij Jezus zag: “Zie, dit kind is gesteld als een val en opstanding voor velen in Israël en als een teken dat weersproken zal worden?” En Rabbi Izak zei: ‘Er staat in de wet geschreven: “Zie ik zend Mijn boodschapper voor uw aangezicht. Hij zal jullie voorgaan om u op elke goede weg te bewaren. Want daarover is Mijn Naam uitgeroepen.”

7. Toen zeiden Annas en Kájafas: ‘Terecht heb je gezegd wat in de wet van Mozes is geschreven dat niemand van de dood van Henoch weet en niemand de dood van Mozes heeft vermeld. Maar Jezus moest verantwoording afleggen voor Pilatus. Wij zagen hoe Hij slagen kreeg en in het gezicht gespuwd werd; dat de soldaten Hem een doornenkroon opzetten; dat Hij werd gezeseld en door Pilatus werd veroordeeld en toen werd gekruisigd op de Hoofdschedelplaats en twee misdadigers met hem. Hem werd azijn en gal te drinken gegeven en Longinus de soldaat stak in zijn zijde met een

speer. Onze eerwaarde vader Jozef vroeg om Zijn lichaam. En Hij is verrezen zoals Hij heeft gezegd, net zoals de drie leraars verklaren: “We zagen dat Hij werd opgenomen in de hemel.”

En Rabbi Levi getuigde openlijk dat Rabbi Simeon had gezegd: “Zie dit Kind is gesteld als een val en opstanding voor velen in Israël en als een teken dat wedersproken zal worden.”

En alle leraars zeiden tegen het hele volk van de Heere: Als dit van de Heere is geweest en het is wonderlijk in onze ogen dan zult u zeker weten, o huis van Jacob, dat er is geschreven: “Vervloekt is ieder die aan een boom hangt.” En een andere plaats leert: “De goden die de hemel en de aarde niet gemaakt hebben zullen vergaan.” En de priesters en de levieten zeiden tegen elkaar: ‘Als Zijn herinnering nog vijftig jaar zal bestaan, zal Hij voor eeuwig regeren en voor Zichzelf een nieuw volk scheppen.’

Toen waarschuwden de leiders van de synagoge, de priesters en de levieten heel Israël: ‘Vervloekt is de mens die zal vereren wat mensenhand heeft gemaakt en vervloekt is de mens die het schepsel aanbidt boven de Schepper.’ En het volk zei: ‘*Amen, Amen.*’

8. En het hele volk prees de Heere God en zong: “Gezegend is de Heere die aan het volk van Israël rust heeft gegeven in overeenstemming met alles wat Hij heeft gesproken. Niet één woord van al het goede dat hij beloofde aan zijn dienaar Mozes is niet uitgekomen. Moge de Heere onze God met ons zijn zoals Hij was met onze vaders. Moge Hij ons niet verlaten. Moge Hij niet ophouden om onze harten tot zich te keren zodat we op al Zijn wegen gaan en Zijn geboden en wetten onderhouden die Hij onze vaders heeft gegeven. En de Heere zal Koning zijn over de hele aarde op die dag. En er zal één God zijn en Zijn naam zal één zijn: *onze Heere onze Koning.*¹⁰ Hij zal ons redden. Er is niemand als Gij, o Heere Gij zijt groot, Heere en groot is Uw Naam. Genees ons, Heere, door Uw macht en we zullen genezen zijn. Red ons, Heere, en we zullen gered zijn. Want we behoren bij U en zijn Uw erfdeel. De Heere zal zijn volk niet verlaten om Zijn grote Naam want de Heere is begonnen ons tot Zijn volk te maken.”

Toen ze allen deze lofprijzing hadden gezongen gingen ze weg, ieder naar zijn huis, God prijzend. Want Hem komt de glorie toe voor eeuwig. Amen.

---

¹⁰ Zacharia 14

6. EEN BRIEF VAN LENTULUS

De brief is zogenaamd geschreven door een Romein Lentulus of Publius Lentulus en zou ten tijde van Jezus gericht zijn geweest aan keizer Tiberius. Waarschijnlijk dateert de brief uit de elfde eeuw en is de oorspronkelijke versie in het Latijn geschreven. Later zijn er vertalingen in het Perzisch en Armeens gekomen. De standaarduitgave van de Latijnse tekst is aanwezig in E. von Dobschitz, 'Christusbilder', in: Texte und Untersuchungen, Leipzig 1899. De brief werd voor het eerst gedrukt in de "Leven van Christus" door Ludolph de Kartuizer (Keulen, 1474), en in de "Inleiding tot de werken van Anselmus" (Neurenberg, 1491). Maar het is niet het werk van St. Anselmus, noch van Ludolph.

Volgens de manuscript van Jena, een zekere Giacomo Colonna vond de brief in 1421 in een oude Romeinse document gestuurd naar Rome van Constantinopel. Het moet van Griekse oorsprong, en vertaald in het Latijn tijdens de 13^e of 14^e eeuw, maar kreeg het zijn huidige vorm in de handen van de humanistische van de vijftiende of zestiende eeuw. De beschrijving stemt in met de zogenaamde Abgar beeld van de Jezus, maar ook eens met het portret van Jezus Christus, getrokken door Nicephorus en St. Johannes Damascenus.

“In deze dagen is er een man verschenen, die er nog steeds is, van grote kracht, Jezus Christus genaamd. Hij wordt door de heidenen profeet van de waarheid genoemd en door zijn leerlingen Zoon van God. Hij wekt de doden op en geneest ziekten. Het is een man van gemiddelde lengte, slank en knap met een eerbiedwaardig uiterlijk, Wie het zien houden ervan en hebben er eerbied voor. Hij heeft haar met de tint van een nog niet rijpe hazelnoot, glad tot bij de oren maar vanaf de oren met krullende lokken, iets donkerder en nog glanzender en over de schouders vallend met een scheiding in het midden in overeenstemming met de mode bij de Nazarenen, Zijn voorhoofd is glad en kalm met een gezicht zonder rimpels of vlekken. De rossige kleur maakt het schoon. Neus en mond zijn geheel onberispelijk. Hij heeft een volle baard in de kleur van zijn haar, niet lang maar enigszins gevorkt bij de kin. Zijn uitdrukking is eenvoudig en volwassen, grijze ogen, schitterend en helder, maar schrikwekkend als Hij kwaad is; vriendelijk en beminnelijk als Hij raad geeft; vrolijk, maar altijd ernstig. Hij heeft soms gehuild, maar nooit gelachen. Zijn gestalte is lang en statig met handen en armen die mooi zijn om naar te kijken. Hij spreekt ernstig, ingehouden en bescheiden, fraaier dan de mensenkinderen.”